

Paper

Ontwikkelingen rente WLZ zorginstellingen 1991–2015

Onderzoek in opdracht van het Ministerie van
Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Willard van Ooij

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding 3

2. Beschrijving van het onderzoek 4

- 2.1 Populatie 4
- 2.2 Onderzoeksmethode 4
- 2.3 Bronnen 5
- 2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren 7

3. Financiële kengetallen zorginstellingen 7

- 3.1 Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector 7
- 3.2 Representativiteit uitgevoerde analyse 10

4. Lang krediet 11

- 4.1 Spreiding van rente lang krediet 11
- 4.2 Kapitaalmarktrente 12
- 4.3 Rente lang krediet naar sector 13
- 4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten 15
- 4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening 16
- 4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit 17
- 4.7 Rentelasten lang krediet 18

5. Kort krediet 20

6. Conclusies 22

Begrippen en afkortingen 23

Tabellenset 26

Samenvatting

Afgelopen jaren ontvingen WLZ- en voorheen AWBZ-zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten van zorgvastgoed via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden rentelasten, afschrijvingen en huur gerekend. Vanaf 2012 moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. Het is belangrijk dat de tarieven gebaseerd worden op een reële vergoeding van de rentelasten. Op basis van de overzichten van langlopende leningen uit jaarrekeningen 2015 wordt de ontwikkeling in de afgelopen ruim twintig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder wordt het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente.

De rentepercentages waarvoor zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van de rente is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 minder groot. Vanaf 2008 neemt de spreiding weer toe. De afgesloten mediane rente stijgt in 2011 na een jarenlange daling vanaf 2007, maar daalt weer na 2012. Voor de jaren na 2002 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente.

Trefwoorden: Rente, WLZ, AWBZ, werkelijke lasten, NZa, langlopende leningen, kortlopende leningen, vastgoed.

1. Inleiding

Voor de beleidsontwikkeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is er behoefte aan inzicht in de ontwikkeling, over de afgelopen ruim twintig jaar, van de werkelijke rentelasten van zorginstellingen die geheel of grotendeels gefinancierd worden vanuit de WLZ.

Aanleiding voor deze vraag is de afschaffing van het zogenaamde bouwregime per 1 januari 2009 en de introductie van integrale tarieven inclusief kapitaallasten per 1 januari 2012. Voor de afschrijvingskosten zijn nieuwe termijnen vastgesteld. Voor de vergoeding van de rentelasten moeten nieuwe rentepercentages worden vastgesteld. Voor 2014 en 2015 wordt gerekend met een rente van 5% voor de normatieve huisvestingscomponent (NHC) en 4% voor de normatieve inventaris component (NIC)¹⁾.

Het ministerie van VWS heeft daarom het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om tabellen en figuren samen te stellen die inzicht geven in de relatie van de door de WLZ-zorginstellingen werkelijk betaalde rente met de algemene kapitaal- en geldmarktrente. Ook is het CBS gevraagd om de werkelijk betaalde rente door zorginstellingen te vergelijken

¹⁾ NZa, Beleidsregels CA-BR-1512b, Tarieven normatieve huisvestingscomponent (NHC) en normatieve inventaris component (NIC) bestaande zorgaanbieders, 2015.

met de in de afgelopen jaren door de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) vergoede rente via genormeerde tarieven. Dit rapport is een herhaling van eerdere onderzoeken waarbij de resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op recente jaarrekeningen 2015. Het laatste onderzoek was op basis van jaarrekeningen 2014.

In dit onderzoek is de ontwikkeling van de rente van langlopende leningen bekeken over de jaren 1991–2015. Deze analyses zijn gebaseerd op de gegevens over leningen die zorgconcerns tot eind 2015 zijn aangegaan. Naast de afgesloten rentepercentages is ook de looptijd van de lening en de grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern in het onderzoek meegenomen. Afzonderlijke analyses zijn uitgevoerd voor de sectoren Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ), Gehandicaptenzorg (GHZ) en Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (VV).

2. Beschrijving van het onderzoek

2.1 Populatie

De populatie in dit onderzoek bestaat uit zorgconcerns met als hoofdactiviteit GGZ (langdurige en geneeskundige GGZ), GHZ of VV, die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden vanuit de WLZ. Enkele GGZ-zorgconcerns uit de GGZ-populatie in dit onderzoek zijn geheel of gedeeltelijk Zvw-gefinancierd en ontvangen geen WLZ-financiering. Als de zorgconcerns naast bovengenoemde hoofdactiviteit nog andere zorg of diensten verlenen, tellen deze nevenactiviteiten mee in de statistische beschrijving.

2.2 Onderzoeksmethode

Voor de berekeningen van de uitkomsten vormen de overzichten van langlopende leningen per zorgconcern uit de jaarrekeningen de basis. WLZ-zorginstellingen zijn conform de regeling jaarverslaggeving verplicht om deze overzichten op te nemen in de jaarrekening. Per lening worden gegevens verstrekt over werkelijk betaalde rente, hoofdsom, looptijd, restschuld en aflossingen. Het voor dit onderzoek samengestelde bestand met leningengegevens is afkomstig uit door zorgconcerns gedeponeerde jaarrekeningen bij het CIBG via het portaal DigiMV. Op basis van dit bestand zijn diverse analyses uitgevoerd.

Voor de vergelijking van de gegevens per lening met de uitkomsten uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS zijn de individuele leninggegevens per zorgconcern geaggregeerd naar het niveau van het totale zorgconcern. Dit is nodig omdat de gegevens uit de statistiek Zorginstellingen alleen op het niveau van het totale zorgconcern beschikbaar zijn.

De indeling van de individuele leninggegevens van een zorgconcern naar sector en naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern volgt uit de koppeling per zorgconcern met de microdata uit de statistiek 'Zorginstellingen' via het 'Zorgeenhedenregister' van het CBS. In dit 'Zorgeenhedenregister' zijn alle zorgconcerns naar hoofdactiviteit ingedeeld in een klasse van de StandaardBedrijfsIndeling (SBI) 2008.

2.3 Bronnen

Overzicht Langlopende leningen uit Jaarrekeningen (CIBG)

Zorgconcerns die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw/WLZ en voorheen de AWBZ moeten vanaf 2007 elk jaar verantwoording afleggen over de manier waarop zij hun geld besteden. Die verantwoording doen ze aan de hand van het 'Jaardocument Zorginstellingen', dat door het CIBG wordt verzameld. Het Jaardocument bestaat uit drie onderdelen: het 'Maatschappelijke verslag' (facultatief), kwantitatieve variabelen in 'DigiMV' en een jaarrekening in Pdf (of Excel). De jaarrekeningen worden op internet gedeponeerd via de website www.jaarverslagenzorg.nl. De DigiMV-data bevatten (een selectie van) de balans- en resultaatrekening variabelen. Ook bevat DigiMV een sectorspecifieke opvraag (bijv. productiegegevens) en gegevens over langlopende leningen.

Voor het jaar 2015 zijn vanuit de meeste gegevens via DigiMV aangeleverd. Om ook in de GGZ voldoende dekkingsgraad te verkrijgen, zijn van enkele grotere instellingen in de GGZ de gegevens over de langlopende leningen handmatig uit de jaarrekeningen overgenomen, omdat deze gegevens niet via DigiMV zijn aangeleverd.

De aangeleverde gegevens uit het onderdeel 'overzicht leningen' zijn naar een database overgebracht. In het overzicht Langlopende leningen geeft het zorgconcern aan welke leningen gedurende het jaar zijn afgesloten en/of afgelost. Van leningen die in eerdere jaren zijn afgesloten wordt de datum van afsluiting (startdatum van de lening) opgegeven, het rentepercentage en de resterende looptijd. Tussentijdse rentewijzigingen worden meestal direct in het overzicht aangepast. De afsluitingsdatum blijft daarbij in vrijwel alle gevallen ongewijzigd, evenals de (totale) looptijd van de lening.

Gaafgemaakte DigiMV-data (CBS)

Door het CBS zijn statistieken over de jaren 2006 t/m 2015 samengesteld over zorginstellingen op basis van DigiMV-data. Door het CBS is het ruwe DigiMV-bestand gaafgemaakt, d.w.z. op basis van diverse controles zijn de data gecorrigeerd en/of aangevuld. Vervolgens zijn de uitkomsten opgehoogd tot de populatietotalen op basis van NZa-budgetten. De doelpopulatie bestaat uit zorgconcerns die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de Zvw/WLZ en met de volgende klasse van de StandaardBedrijfsIndeling (SBI) voor 2008 uit het Algemeen Bedrijfsregister (ABR):

2.3.1 Aantal zorgconcerns per SBI-klasse, 2015

	Hoofdactiviteit	Aantal zorgconcerns
SBI		
86104 + 86222	Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)	168
8720 + 87301	Gehandicaptenzorg (GHZ)	179
8710 + 87302	Verpleeghuis- en Verzorgingshuiszorg (VV)	360
Daarnaast is vergeleken met de volgende SBI-klasse		
86101 t/m 86103	Ziekenhuiszorg (ZKH)	95
88101	Thuiszorg (T)	112

Tot de SBI Ziekenhuiszorg (ZKH) behoren zowel universitaire medische centra, algemene als categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Per zorgconcern zijn in de statistiek 'Zorginstellingen' naast de hoofdactiviteit ook alle nevenactiviteiten meegenomen in de statistische beschrijving. Dit betekent bijvoorbeeld dat een concern dat naast een ziekenhuis ook een klein verpleeghuis heeft, in de beschrijving naast de ziekenhuiszorg ook de verpleeghuisactiviteiten meeneemt.

Geld- en kapitaalmarktrente (DNB)

De Nederlandsche Bank (DNB) publiceert op de eigen website diverse reeksen met rentetarieven. Voor dit onderzoek is de Euribor/Aibor (eenmaands, driemaands en twaalfmaands) gebruikt ter vergelijking van de kortlopende rente. Voor vergelijking van de langlopende rente is de kapitaalmarktrente 'jongste tienjarige staatslening' en de 10-jaars Euro Interest Rate Swap (IRS) overgenomen. Naast de tienjaars staatslening zijn ook gemiddelde rentes meegenomen van de korte en middellange staatslening.

Als maatstaf van de kapitaalmarktrente wordt vaak naar staatsleningen gekeken. Gezien het lage debiteurenrisico (risico dat er niet betaald wordt) bij een Nederlandse staatslening, geldt dit tarief vaak als een soort basistarief. Andere leningen met hogere risico's kennen dan een renteopslag voor dat hogere risico, waarbij geldt dat de opslag hoger wordt, naarmate het debiteurenrisico hoger wordt. Bovendien geldt normaal gesproken dat de rente hoger wordt bij een langere looptijd. Ook bij hypotheek- en consumptieve leningen is de kapitaalmarktrente belangrijk. Bij leningen met een langere renteperiode, bewegen de hypotheekrente en de leenrente vaak mee met de kapitaalmarktrente. Voor de jongste tienjarige staatslening wordt altijd een staatslening gekozen, met een looptijd in de buurt van de 10 jaar. Bron: www.homefinance.nl.

De Euribor rentetarieven worden in de financiële wereld gebruikt voor het vaststellen van rentes voor allerlei afgeleide producten, zoals hypotheek- en spaarrekeningen en renteswaps. Bij hypotheek- en spaarrekeningen met een korte rentevaste periode, is de hoogte van de hypotheekrente, spaarrente en leenrente daardoor nauw verbonden met de renteontwikkeling van het Euribor tarief met een vaste opslag. Bron: www.homefinance.nl.

De renteswap (Interest Rate swap of IRS) is een ruiltransactie die geschiedt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen, zodat bijvoorbeeld het koersrisico wordt uitgesloten en beide partijen kunnen profiteren van een comparatief voordeel dat een van de partijen geniet.

De koper van een renteswap probeert zich tegen (rente)risico's te beschermen. De koper kan zo kiezen om een lopende lening tegen een variabele rente niet om te zetten in een nieuwe lening, maar met de swap het renterisico af te dekken. (bron: [Wikipedia](https://nl.wikipedia.org/wiki/Interest_rate_swap)). In dit rapport wordt uitgegaan van de 10-jaars Euro Interest Rate Swap (bron: Wallich & Matthes).

2.4 Opmerkingen bij de tabellen en figuren

Betekenis jaren in figuren

De in dit onderzoek getoonde overzichten van rentepercentages naar jaren zijn gebaseerd op de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen van het verslagjaar 2015. De jaren verwijzen hierin naar het jaar waarin een lening is afgesloten. Dit jaar komt niet altijd overeen met het jaar waarin het huidige rentetarief is ingegaan. Reden hiervoor is dat in de meeste gevallen de afsluitingsdatum en looptijd bij tussentijdse rentewijziging niet worden aangepast in het overzicht.

Bronvermelding

De bronvermelding bij de figuren en tabellen verwijst naar de gebruikte data voor het samenstellen van de specifieke figuur of tabel. Indien alleen gegevens uit de 'overzichten langlopende leningen' van de jaarrekeningen 2015 zijn gebruikt, bijvoorbeeld in een overzicht gemiddelde rentepercentages naar jaren, wordt de bron 'jaarrekeningen 2015' vermeld. In geval van aanvulling met populatiegegevens uit de statistiek 'Zorginstellingen', bijvoorbeeld gebruik van 'Totale bedrijfsopbrengsten', is de bronvermelding 'CBS' opgenomen. De bron 'DNB' verwijst naar de rentetarieven 'Euribor' (rente kort krediet) en/of korte (3–5 jaar), middellange (5–8 jaar) en tienjarige staatsleningen (rente lang krediet) van De Nederlandsche Bank (DNB). Tenslotte verwijst de bron 'Wallich & Matthes' naar de overzichten van de 10-jarige IRS Euro van het instituut Wallich & Matthes.

Totale populatie of steekproef?

De grafieken en tabellen in hoofdstuk 3 beschrijven de totale populatie zorginstellingen die geheel of gedeeltelijk gefinancierd worden uit de WLZ/Zvw. Voor een groot deel van deze instellingen zijn leninggegevens beschikbaar uit de overzichten van langlopende leningen uit de jaarrekeningen.

De resultaten in hoofdstuk 4 zijn gebaseerd op deze leninggegevens uit de jaarrekeningen en beschrijven dus alleen een representatieve steekproef, en niet de totale populatie. Enige uitzondering hierop in hoofdstuk 8 is tabel 8.11 waarin de berekende rentelasten op basis van de gegevens uit de jaarrekeningen zijn opgehoogd tot populatietotalen.

3. Financiële kengetallen zorginstellingen

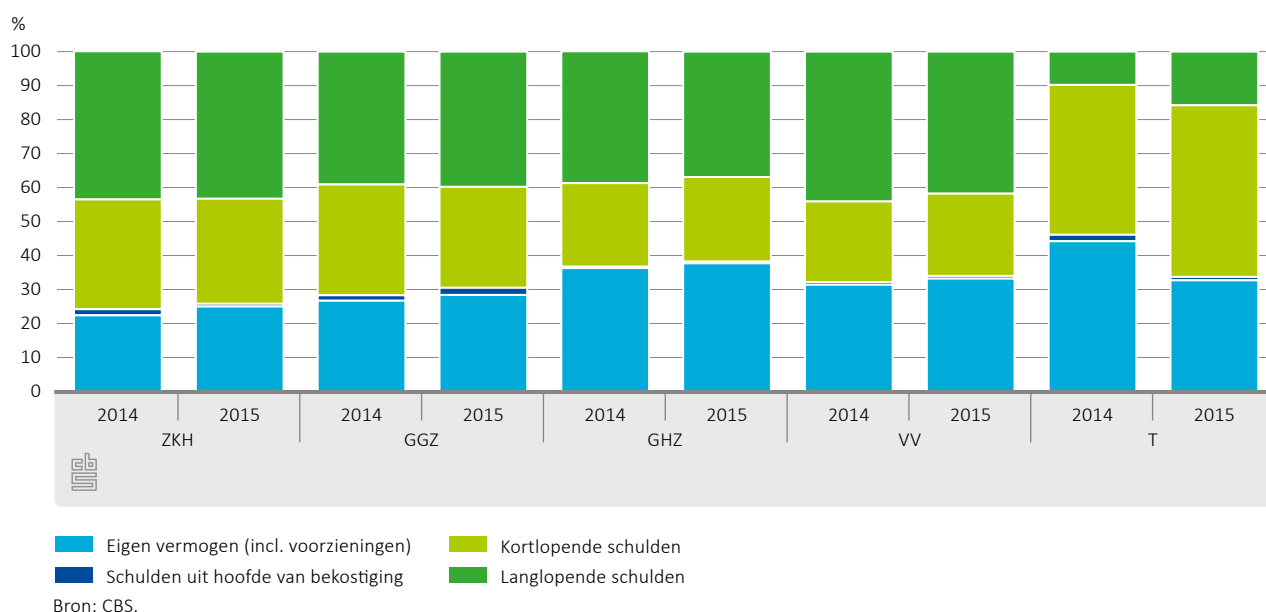
3.1 Lang- en kortlopende schulden en kapitaallasten naar sector

De opbouw van de schuldenlast van zorgconcerns kan sterk verschillen. Dit heeft voor een belangrijk deel te maken met het type activa (bezittingen). Een zorgconcern met veel

materiële vaste activa, trekt hiervoor veelal langlopende kredieten aan. In geval van meer kortdurende verplichtingen, wordt eerder kortlopend krediet aangetrokken. Dit verschil is duidelijk te zien bij de sectoren Verpleging- en Verzorging (VV) en de sector Thuiszorg (T). Thuiszorgactiviteiten zijn extramuraal van karakter. Dit betekent dat het aandeel materiële vaste activa (o.a. gebouwen) bij Thuiszorg naar verhouding veel lager is dan bij de Verzorging- en Verpleeghuishuizen, die vooral intramuraal plaatsvindt. In figuur 3.1.1 is zichtbaar dat het aandeel opgenomen kortlopende leningen bij thuiszorgconcerns veel groter is dan bij de verpleeg- en verzorgingshuizen (VV).

Uitgezonderd de Thuiszorg is bij alle sectoren het aandeel eigen vermogen toegenomen ten opzichte van 2014. In 2014 was het aandeel eigen vermogen nog afgenomen ten opzichte van 2013. In 2015 zijn de aandelen kortlopende als langlopende schulden over het algemeen afgenomen of gelijk gebleven, met uitzondering van de Thuiszorg, waar zowel het aandeel kortlopende als langlopende schulden toeneemt tussen 2014 en 2015.

3.1.1 Procentuele verdeling Balans Passiva

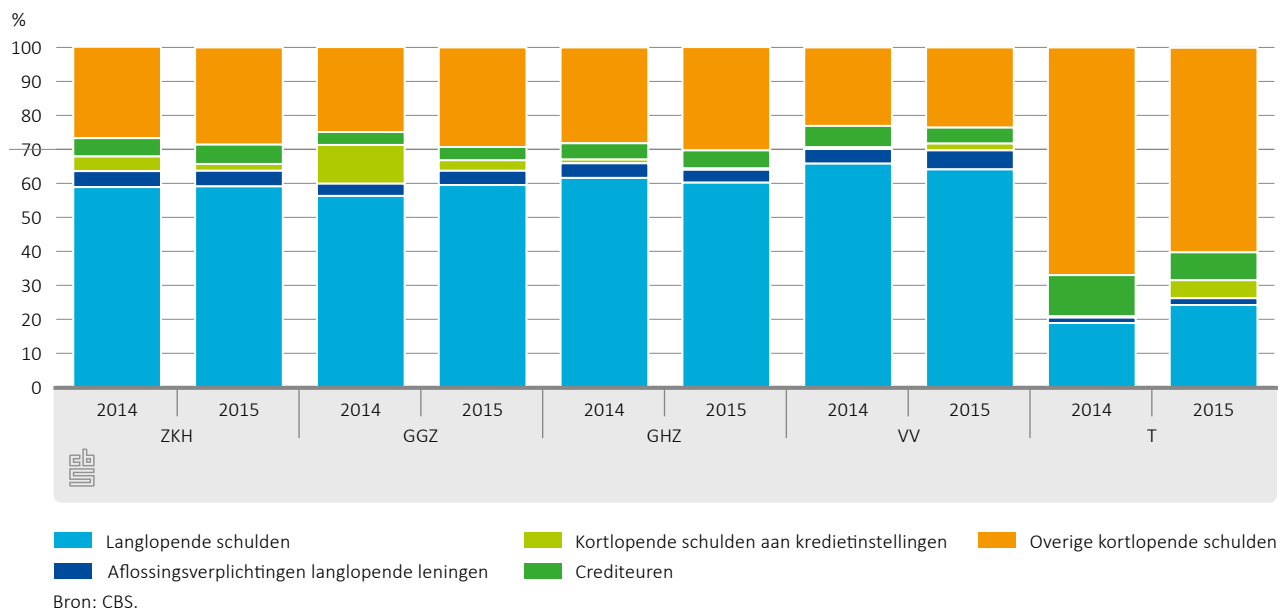

De opbouw binnen de kort- en langlopende leningen is zichtbaar in figuur 3.1.2. Voor de meeste sectoren varieert het aandeel langlopende leningen in 2015 van 59 tot 64 procent. Een uitzondering vormt de Thuiszorg met een kleiner aandeel van 24 procent in 2015. In alle sectoren, behalve de Thuiszorg en Verpleging en Verzorging (VV) is het aandeel schulden aan kredietinstellingen afgenomen ten opzichte van 2014.

Het onderscheid tussen kort- en langlopende leningen ligt in de jaarrekening op 1 jaar. De langlopende leningen hebben een (resterende) looptijd van langer dan 1 jaar. De aflossing-verplichtingen van langlopende leningen worden in de jaarrekening (en DigiMV) als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende leningen. Deze leningen, die een oorspronkelijke looptijd hebben van langer dan één jaar, verschuiven het laatste jaar naar de

kortlopende schulden. Deze aflossingverplichtingen worden door de zorgconcerns ook meegenomen in het 'overzicht langlopende leningen' in de jaarrekening.

3.1.2 Procentuele verdeling langlopende en kortlopende schulden

3.1.3 Kapitaallasten zorgconcerns, 2015

	Afschrijvingen	Huur	Financiële lasten	Subtotaal Kapitaallasten	Overige bedrijfslasten	Totale bedrijfslasten (incl. financiële lasten)
mIn euro						
Sector						
ZKH	1 653	158	502	2 313	24 041	26 354
GGZ	269	188	88	546	5 116	5 662
GHZ	422	365	99	886	7 352	8 238
VV	801	661	251	1 713	13 267	14 980
T	24	33	9	65	1 355	1 420
Totaal	3 169	1 405	949	5 523	51 131	56 654
% aandeel						
Sector						
ZKH	6,3	0,6	1,9	8,8	91,2	100
GGZ	4,8	3,3	1,6	9,6	90,4	100
GHZ	5,1	4,4	1,2	10,8	89,2	100
VV	5,3	4,4	1,7	11,4	88,6	100
T	1,7	2,3	0,6	4,6	95,4	100
Totaal	5,6	2,5	1,7	9,7	90,3	100

Bron: CBS.

De afgelopen jaren ontvingen zorginstellingen een gegarandeerde vergoeding voor hun kapitaallasten via het wettelijk budget. Tot de kapitaallasten worden financiële lasten, afschrijvingen en kosten van huur en lease van kapitaalgoederen gerekend. Vanaf 2012

moeten zorginstellingen integrale tarieven hanteren waarbij een vergoeding is inbegrepen voor de kapitaallasten. In combinatie met prestatiebekostiging loopt een zorginstelling hierdoor het risico dat kapitaallasten niet volledig worden gedekt als niet 100 procent van de geplande omzet wordt gehaald. Zie tabel 3.1.3 voor een overzicht van de kapitaallasten van zorgconcerns in 2015. Voor elke zorgsector bedraagt het aandeel van de financiële lasten (waarvan het merendeel rentelasten betreft) ongeveer 1,2 tot 1,9 procent van de totale lasten. Alleen bij de Thuiszorg ligt dit aandeel lager met 0,6 procent.

Kijkend naar het totale aandeel kapitaallasten in de totale bedrijfslasten van zorgconcerns, komt naar voren dat bij de VV-instellingen het aandeel kapitaallasten het grootst is en bij de thuiszorginstellingen het kleinst. Bij thuiszorginstellingen is het aandeel afschrijvingen in de totale bedrijfslasten het laagst. Bij de ziekenhuizen daarentegen het hoogst. De ziekenhuizen hebben een heel laag aandeel aan huur in de totale bedrijfslasten.

3.2 Representativiteit uitgevoerde analyse

De analyse is uitgevoerd op jaarrekeningen van 425 WLZ-zorgconcerns (GGZ, GHZ en VV en exclusief T). Deze WLZ-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 23,1 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 79% van de totale bedrijfsopbrengsten van alle WLZ-concerns.

In tabel 3.2.1 is zichtbaar dat voor de meeste WLZ-sectoren van een voldoende groot aantal zorgconcerns leninggegevens beschikbaar zijn. Voor de GGZ is de respons voor wat betreft

3.2.1 Representativiteit sectoren in onderzoek, 2015

	Zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen			
	Leninggegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen leninggegevens beschikbaar	Totaal	Leninggegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen leninggegevens beschikbaar	Totaal	Leninggegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen leninggegevens beschikbaar	Totaal
Sector	aantal			mln euro					
ZKH	75	20	95	21 276	5 592	26 868	8 629	2 874	11 503
GGZ	67	101	168	4 624	1 126	5 750	1 765	231	1 996
GHZ	109	70	179	6 752	1 684	8 436	1 985	535	2 520
VV	249	111	360	11 759	3 293	15 052	4 932	910	5 842
T	23	89	112	598	806	1 405	91	0	92
WLZ (excl. T)	425	282	707	23 136	6 103	29 238	8 682	1 677	10 359
Totaal	523	391	914	45 010	12 501	57 511	17 403	4 551	21 954
Sector	%								
ZKH	79	21	100	79	21	100	75	25	100
GGZ	40	60	100	80	20	100	88	12	100
GHZ	61	39	100	80	20	100	79	21	100
VV	69	31	100	78	22	100	84	16	100
T	21	79	100	43	57	100	99	1	100
WLZ (excl. T)	60	40	100	79	21	100	84	16	100
Totaal	57	43	100	78	22	100	79	21	100

Bron: Jaarrekeningen 2015, CBS.

het aandeel instellingen lager, maar voor wat betreft het aandeel in de totale bedrijfsopbrengsten is de respons voldoende. Qua aantal zorgconcerns is de dekkingsgraad ook bij de thuiszorg laag, maar qua aandeel eindstand uitstekend. Dit komt doordat kleine thuiszorginstellingen veelal geen langlopende leningen hebben. In tabel 8.3 in de bijgaande tabellenset worden de cijfers verder uitgesplitst naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Op basis hiervan (tabellen 3.2.1 en 8.3) lijkt het goed mogelijk representatieve uitkomsten te publiceren over rentepercentages en rentelasten van WLZ-zorgconcerns.

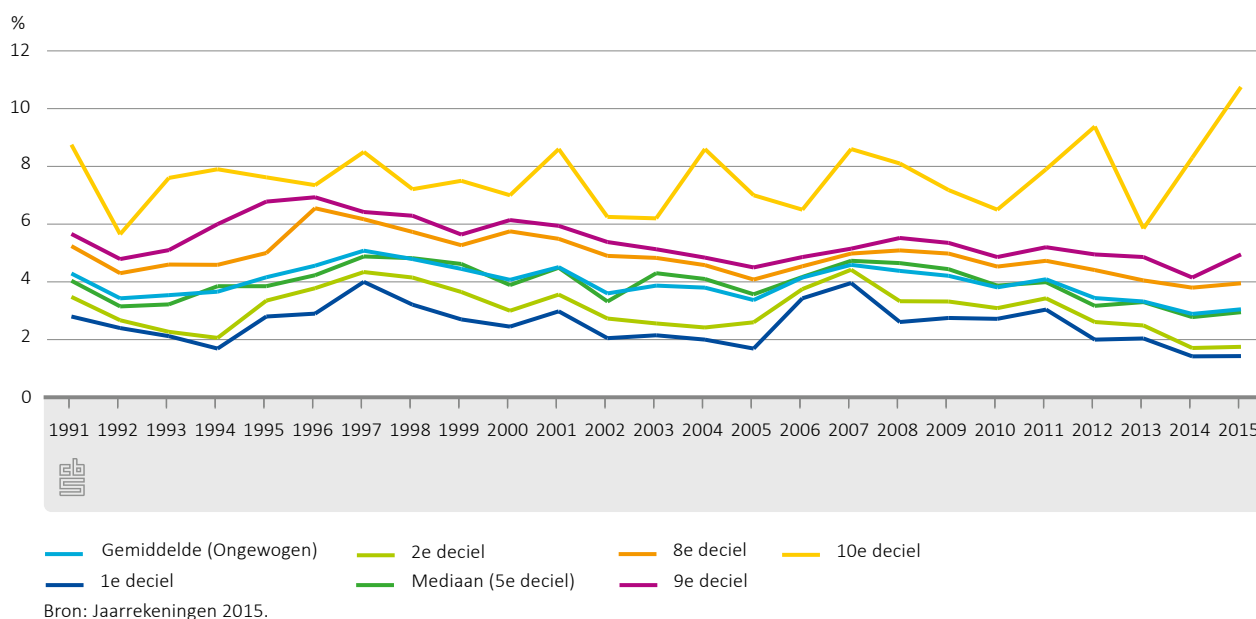
4. Lang krediet

4.1 Spreiding van rente lang krediet

In onderstaande figuur zijn per jaar de gemiddelde rentepercentages weergegeven voor WLZ-zorgconcerns. In deze groep zijn de concerns met hoofdactiviteit ziekenhuiszorg en thuiszorg niet meegenomen.

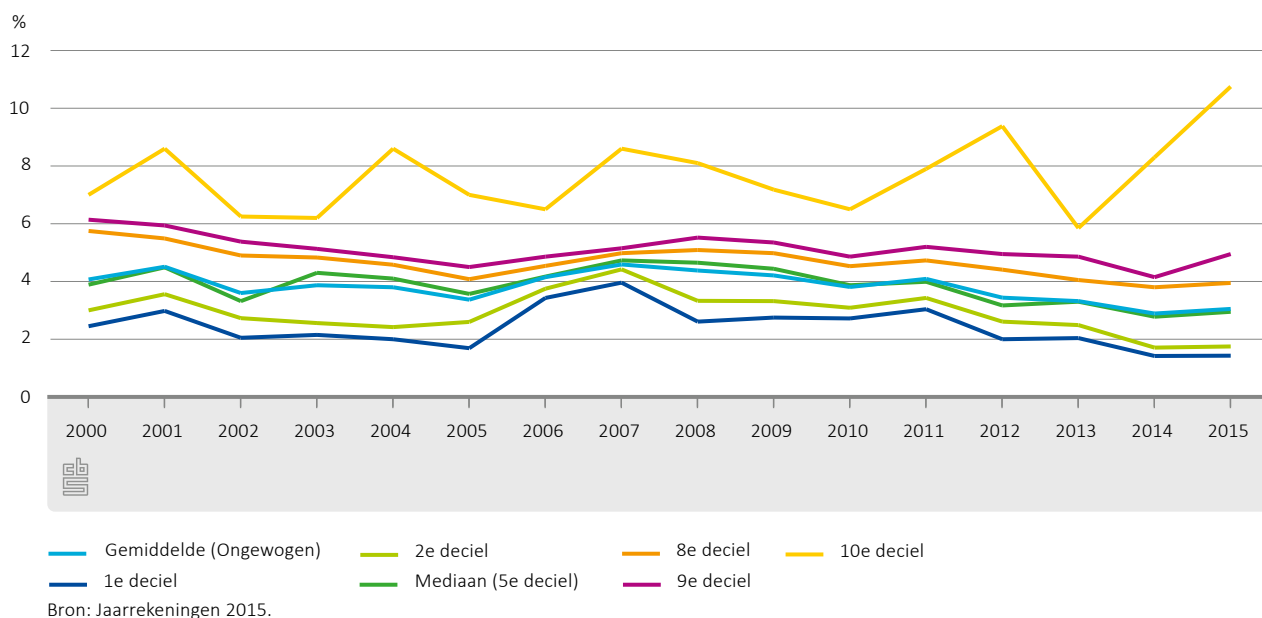
De rentepercentages zijn de werkelijke rentepercentages waarvoor zorgconcerns leningen hebben afgesloten. Deze zijn afkomstig uit het overzicht langlopende leningen uit de jaarrekeningen. In onderstaande figuren verwijzen de jaren langs de horizontale as naar de afsluitingsdata van de leningen (startdatum van de lening). Belangrijk daarbij op te merken is dat de figuren alleen gebaseerd zijn op leningen die zorgconcerns in 2015 in het overzicht langlopende schulden hebben beschreven. Dat zijn alle langlopende schulden inclusief de aflossingverplichtingen van langlopende leningen. In de jaarrekening en DigiMV worden deze aflossingsverplichtingen van langlopende leningen onder de kortlopende schulden meegenomen.

4.1.1 Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2015, AWBZ-zorgconcerns (excl. T)

Naast het ongewogen gemiddelde zijn tevens decielgroepen bepaald. Hiervoor is per jaar het totaal aan rentepercentages verdeeld in 10 gelijke groepen of decielen. Ieder deciel heeft betrekking op 10 procent van het aantal rentepercentages. Deciel 1 bevat het laagste 10 procent rentepercentage. De mediaan (5e deciel) heeft als voordeel boven het gemiddelde dat deze ongevoelig is voor extreme waarden. Deciel 10 toont het maximale rentepercentage.

4.1.2 Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2015, AWBZ-zorgconcerns (excl. T)

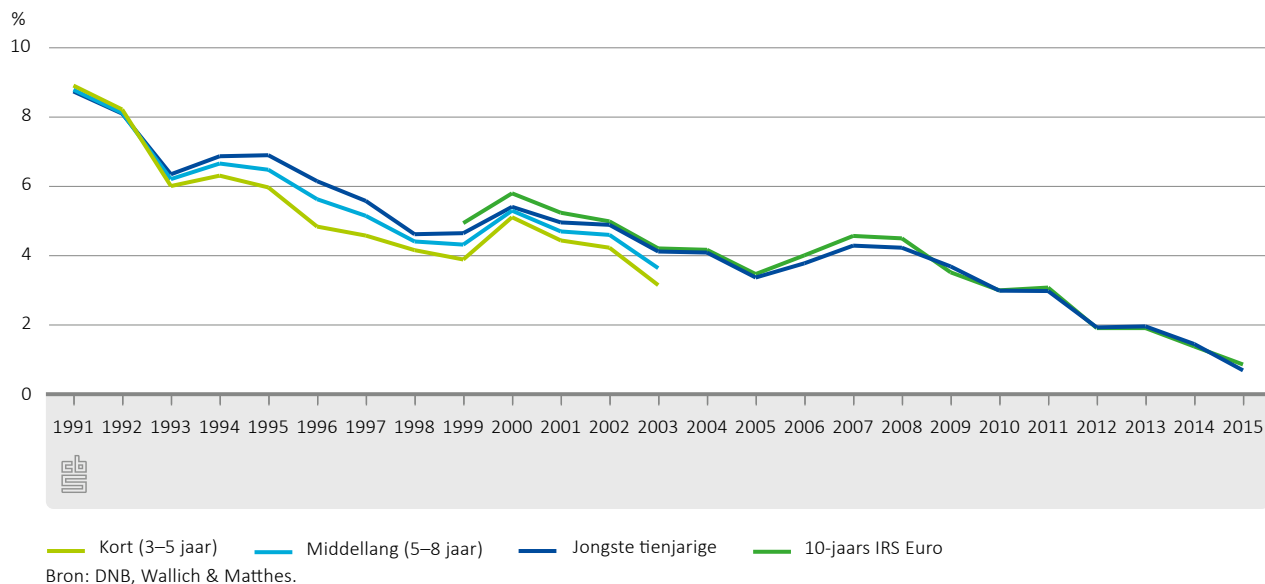

In bovenstaande figuren is duidelijk een grote spreiding tussen rentepercentages zichtbaar. In figuur 4.1.2 wordt op een recenter deel van de getoonde periode van figuur 4.1.1 ingezoomd. Van 2004 tot 2008 was de spreiding lager. Vanaf 2008 neemt de spreiding weer toe. Zie de laatste kolom van tabel 8.4 met cijfers over het interdeciaal, d.w.z. het verschil tussen 1e en 9e deciel. Voor leningen afgesloten in 2015 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 1,43 procent en die bij de 9e decielgroep 4,95 procent.

4.2 Kapitaalmarktrente

In figuur 4.2.1 is zichtbaar dat de kapitaalmarktrente, gemeten aan de hand van die van de jongste tienjarige staatslening, sinds 1991 met een hoge waarde van bijna 9 procent gestaag is gedaald naar 1,45 procent in 2014 en 0,69 procent in 2015. In de jaren rond 1990 lagen de rentes van de korte, middellange en de tienjarige staatsleningen zeer dicht bij elkaar. Vanaf 1993 zijn de verschillen groter en komen deze in 2000 tijdelijk weer bij elkaar te liggen. Naast de staatslening is ook het rentetarief van de 10-jaars Interest Swap Rate (IRS) gegeven. Deze tarieven liggen tot 2010 iets boven die van de 10-jarige staatslening, na 2010 een fractie eronder. In 2015 is de IRS weer iets hoger dan het rentepercentage van de 10-jarige staatslening.

4.2.1 Rente staatsleningen en 10 jaars IRS Euro

4.3 Rente lang krediet naar sector

De mediane rente waarvoor zorginstellingen leningen hebben afgesloten ligt voor de jaren na 2001 dicht bij de kapitaalmarktrente van de 'jongste tienjarige staatslening'. Van de leningen die voor 1997 zijn afgesloten liggen de door zorgconcerns overeengekomen rentepercentages ver onder de kapitaalmarktrente. Voor de jaren na 2002 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente. Zie onderstaande figuren. In figuur 4.3.2 wordt ingezoomd op de jaren 1991–2015.

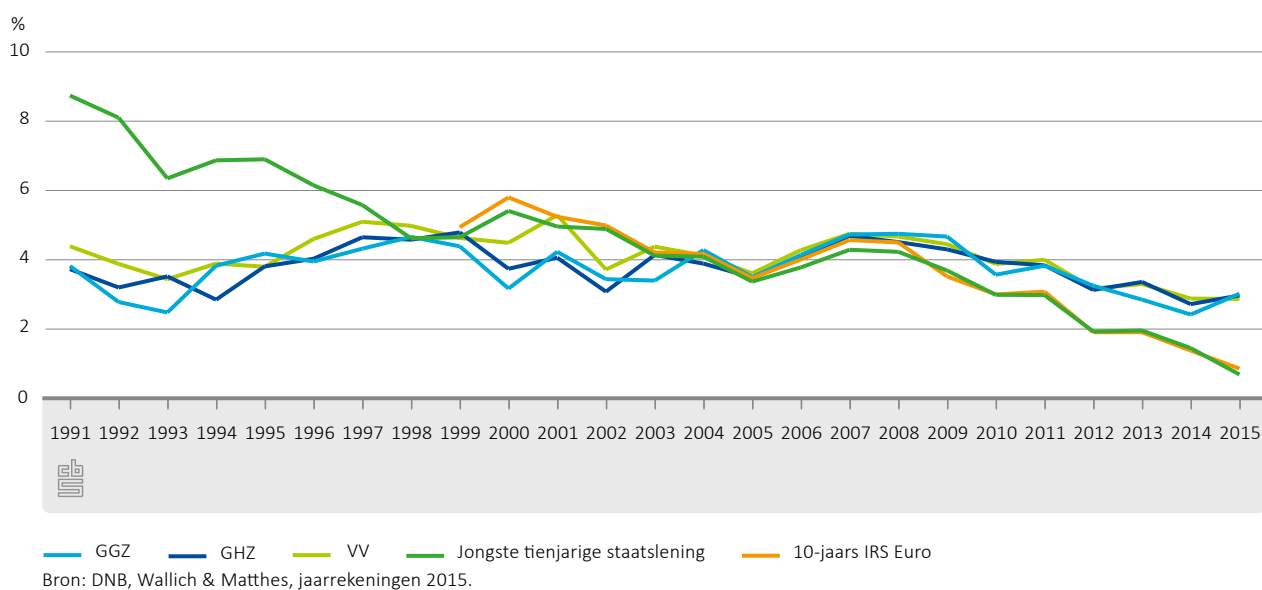
Met ingang van het jaar 1996 is een begin gemaakt met de geleidelijke invoering van de rentenormering voor zorginstellingen. In 2005 is de laatste sector (Verpleging & Verzorging) voor de bepaling van de rentevergoeding volledig genormeerd. Voor de Thuiszorginstellingen geldt een afwijkende bekostigingssystematiek. Voor de invoering van de rentenormering waren de rentelasten volledig nacalculeerbaar.

Het systeem van rentenormering geeft de zorginstellingen de mogelijkheid om bij gunstig afgesloten rentepercentages een financieel voordeel te behalen, wanneer de afgesloten werkelijke rente onder de normrente ligt. Daarentegen kan de door zorginstellingen overeengekomen rente ook boven de normrente liggen en dus tot een financieel nadeel leiden.

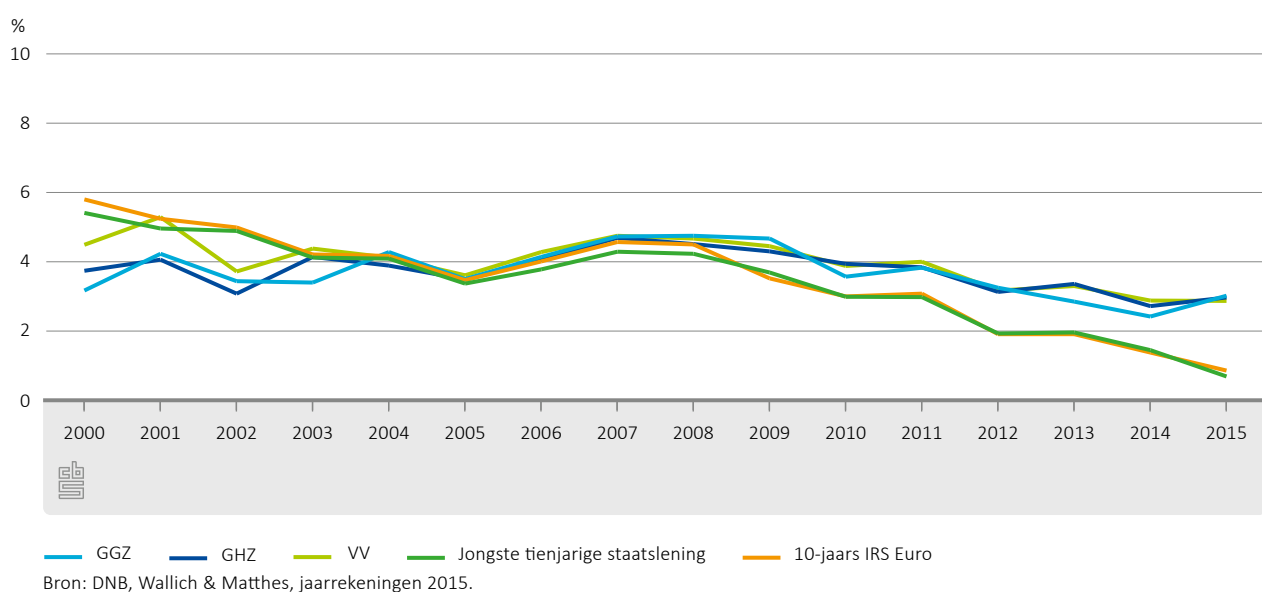
Voor de jaren voor 1997 is een groot verschil zichtbaar tussen de werkelijk betaalde rente en de kapitaalmarktrente. Uit studie van enkele jaarrekeningen uit eerdere jaren (o.a. 2004 en 2005) komt naar voren dat na oprichting van het Waarborgfonds voor de zorgsector in 1999, zorginstellingen diverse leningen opnieuw met borging hebben afgesloten tegen een veel gunstiger rentepercentage. Vermoedelijk zijn de lage rentepercentages in vergelijking tot de kapitaalmarktrente na 1997 deels het gevolg van deze wijzigingen in de leningenportefeuilles door de zorgconcerns.

Overeenkomstig de kapitaalmarktrente is het mediane rentepercentage voor WLZ/AWBZ-instellingen van 2001 tot 2005 sterk gedaald van 4,51 procent tot 3,57 procent. In 2006 tot en met 2008 liggen de percentages weer hoger, waarna ze in 2009 en 2010 dalen. In 2010 en 2011 ligt het mediane rentepercentage voor de GGZ en GHZ iets onder en voor de VV boven het niveau van de totale WLZ. Vervolgens daalt de mediane rente in en na 2012 voor alle sectoren. In 2015 stijgt het mediane rentepercentage iets voor de GGZ en GHZ, en blijft deze voor de VV-instellingen ongeveer gelijk. Het mediane rentepercentage voor de WLZ-instellingen gezamenlijk bedraagt in 2015 2,95%.

4.3.1 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 en kapitaalmarktrente

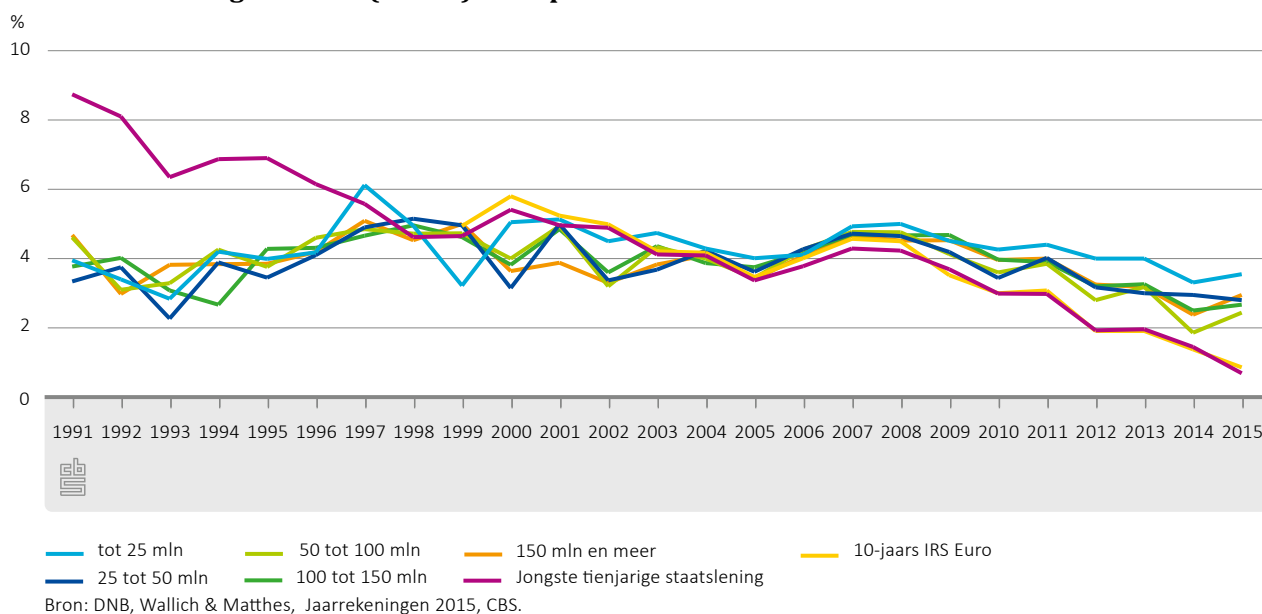
4.3.2 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 en kapitaalmarktrente

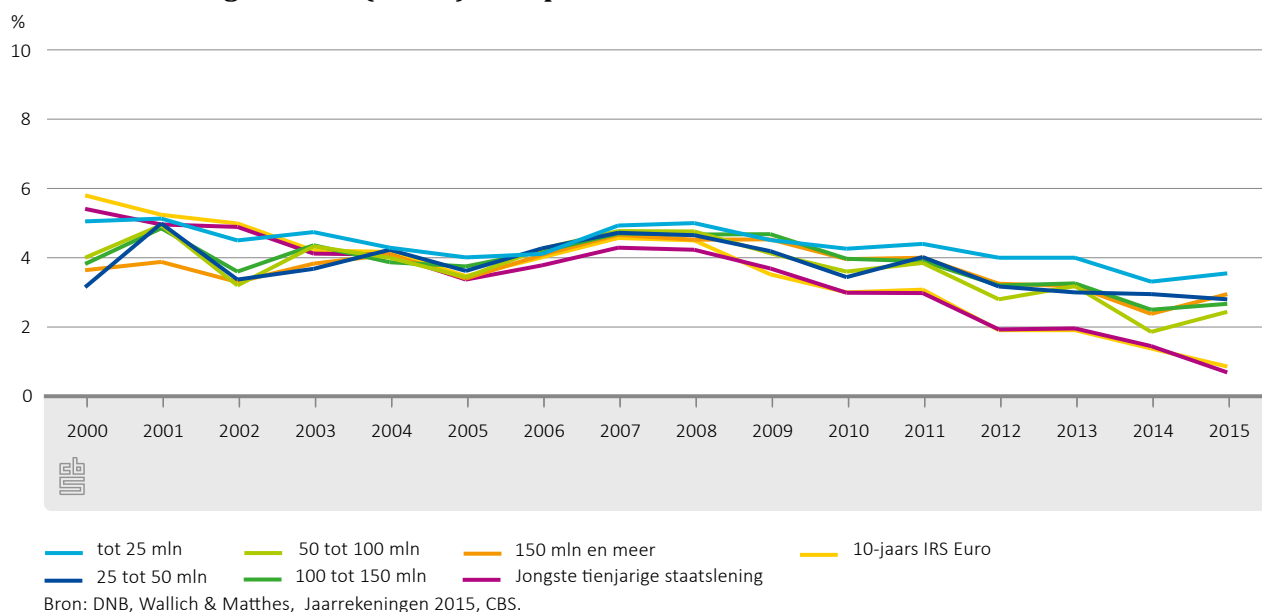
Zoals uit tabellen 8.6 en 8.7 volgt, is het gemiddeld over de jaren 1991 tot en met 2015 afgesloten rentepercentage bij de sectoren GHZ en GGZ het laagste. De gemiddeld afgesloten rentepercentages van VV liggen hoger. De verschillen worden in de loop van de tijd wel kleiner. In 2015 is het gemiddeld afgesloten rentepercentage bij de sectoren GGZ en GHZ zelfs hoger dan bij VV.

4.4 Rente lang krediet naar grootteklasse totale bedrijfsopbrengsten

4.4.1 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, AWBZ-zorgconcerns (excl. T) en kapitaalmarktrente

4.4.2 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 naar grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten, AWBZ-zorgconcerns (excl. T) en kapitaalmarktrente

Ook is gekeken naar de relatie tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten van het zorgconcern en de rentepercentages van de afgesloten leningen. In figuren 4.4.1 en 4.4.2 is voor WLZ-zorgconcerns (exclusief Thuiszorg (T)) de mediane rente voor de jaren 1991–2015 respectievelijk de jaren 2000–2015 getoond. Hierbij zijn de concerns in vijf groepen verdeeld naar grootte van de totale bedrijfsopbrengsten. Uit de figuren volgt dat er geen duidelijke relatie zichtbaar is tussen de grootte van de bedrijfsopbrengsten en het rentepercentage. Wel is zichtbaar dat voor een aantal jaren de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, iets hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns. Voor de jaren 1991 tot en met 2015 als geheel, komt hetzelfde beeld naar voren.

4.5 Rente lang krediet naar looptijd van de lening

4.5.1 Rente en restschuld eind 2015 uit jaarrekeningen naar oorspronkelijke looptijd¹⁾

Oorspronkelijke looptijd in jaren	Gemiddelde rente (ongewogen)	Mediane rente	Restschuld eind 2015	
	%		mln euro	% aandeel
GGZ				
minder dan 5	4,34	4,18	3	0
5 tot 10	3,42	3,05	70	5
10 tot 20	3,68	3,55	283	19
20 tot 30	3,77	3,71	454	31
30 tot 40	3,90	3,94	436	30
40 en meer	3,95	3,97	221	15
niet bekend	4,37	5,05	0	0
subtotaal	3,80	3,82	1 466	100
GHZ				
minder dan 5	5,20	3,40	1	0
5 tot 10	4,21	3,65	14	1
10 tot 20	3,69	3,80	222	15
20 tot 30	3,78	3,92	468	32
30 tot 40	3,72	3,90	564	39
40 en meer	3,92	4,07	180	12
niet bekend	4,02	4,00	3	0
subtotaal	3,79	3,94	1 451	100
VV				
minder dan 5	3,73	3,24	26	1
5 tot 10	2,70	2,44	80	2
10 tot 20	3,74	3,93	744	19
20 tot 30	4,21	4,37	1 083	27
30 tot 40	4,07	4,26	1 293	33
40 en meer	4,29	4,43	701	18
niet bekend	4,86	4,63	30	1
subtotaal	4,04	4,20	3 957	100
Totaal WLZ (excl. TZ)				
minder dan 5	4,08	3,55	30	0
5 tot 10	3,20	2,93	164	2
10 tot 20	3,72	3,88	1 248	18
20 tot 30	4,04	4,19	2 005	29
30 tot 40	3,94	4,01	2 293	33
40 en meer	4,14	4,25	1 101	16
niet bekend	4,50	4,13	34	0
totaal	3,94	4,01	6 875	100

Bron: Jaarrekeningen 2015.

¹⁾ Uitgezonderd leningen afgesloten voor 1991.

De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 3,2 procent voor WLZ-zorgconcerns (excl. Thuiszorg), terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 4,14 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar relatief hoog is met een gemiddelde rente van 4,08 procent. Bij de sectoren GGZ, GHZ en VV en de WLZ als totaal stijgt veelal het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen.

Hierbij kan worden opgemerkt dat de begindatum van de huidige rentevastperiode van de lening meer bepalend lijkt voor het gemiddelde rentepercentage, dan de totale looptijd van de lening. De begindatum van de huidige rentevastperiode wordt door de meeste zorginstellingen echter niet toegevoegd aan het overzicht langlopende leningen in de jaarrekening en daarom is het niet mogelijk om deze gegevens toe te voegen aan tabel 4.5.1.

4.6 Rente lang krediet naar solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit

Met behulp van een regressie-analyse is gekeken of er een duidelijk verband is tussen een aantal variabelen van het zorgconcern en de rentepercentages waarvoor leningen zijn afgesloten. Bij iedere analyse is per sector de determinatie-coëfficiënt (R^2) en de significantie bepaald. De R^2 is de determinatie-coëfficiënt en geeft het percentage verklaarde variantie weer. Een R^2 van 0,394 betekent dat 39,4 procent van de variantie in de rente wordt verklaard door de onderzochte variabele. Voor de significantie geldt dat wanneer de significantie onder de 0,05 blijft, verondersteld kan worden dat de uitkomst niet door toeval is ontstaan.

4.6.1 Regressie-analyse naar effect van variabele 2015 op werkelijke rente 2014 en 2015 uit jaarrekeningen 2015

Leningen afgesloten in ...						
	2015			2014 en 2015		
	Aantal leningen	R^2	Significantie	Aantal leningen	R^2	Significantie
Solvabiliteit						
ZKH	68	0,015	NS	167	0,000	NS
GGZ	26	0,032	NS	62	0,002	NS
GHZ	38	0,007	NS	84	0,005	NS
VV	78	0,016	NS	216	0,001	NS
Weerstandsvermogen						
ZKH	68	0,010	NS	167	0,016	NS
GGZ	26	0,006	NS	62	0,000	NS
GHZ	38	0,006	NS	84	0,000	NS
VV	78	0,005	NS	216	0,003	NS
Rentabiliteit						
ZKH	68	0,016	NS	167	0,000	NS
GGZ	26	0,000	NS	62	0,004	NS
GHZ	38	0,186	<0,01	84	0,035	NS
VV	78	0,034	NS	216	0,008	NS

Bron: Jaarrekeningen 2015, CBS.

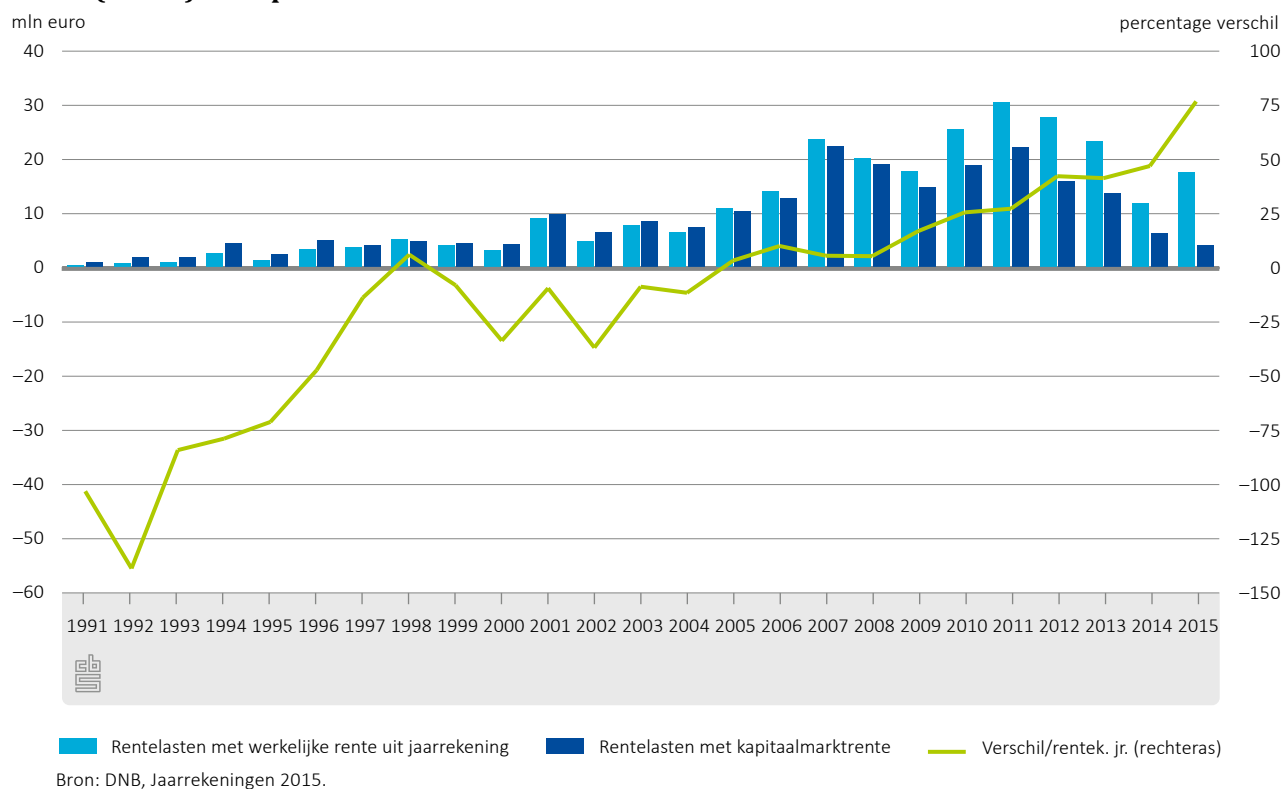
NS = Niet Significant.

Regressie-analyses zijn uitgevoerd voor de volgende verklarende variabelen: solvabiliteit, weerstandsvermogen en rentabiliteit. Voor de meeste van de hiervoor genoemde variabelen, over 2015, geldt dat deze vooral voor de in de laatste jaren afgesloten leningen van invloed kunnen zijn. Daarom is de analyse uitgevoerd op alle in 2015 afgesloten leningen, omdat het effect naar verwachting daar het sterkst zal zijn. Maar ook zijn de analyses uitgevoerd op alle zowel in 2014 als 2015 afgesloten leningen. De *solvabiliteit* is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. Het *weerstandsvermogen* is bepaald als het totaal eigen vermogen gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten. De *rentabiliteit* is bepaald als het bedrijfsresultaat gedeeld door de totale bedrijfsopbrengsten.

Uit de resultaten van de analyse voor leningen afgesloten in 2015 afzonderlijk volgt dat er significantie zichtbaar is bij de GHZ voor rentabiliteit. De significantie is kleiner dan 0,01. Voor solvabiliteit en weerstandsvermogen is er geen significant effect op de rente. Voor de analyse voor leningen afgesloten in zowel 2014 als 2015 is bij geen van de sectoren een significant effect voor de variabelen op de rente gevonden.

4.7 Rentelasten lang krediet

4.7.1 Rentelasten lang krediet: werkelijke rente uit jaarrekeningen 2015 voor AWBZ-zorgconcerns (excl. T) en kapitaalmarktrente

Verschillende rentepercentages leiden bij gelijke restschulden tot verschillende rentelasten. Gekeken is naar de omvang van de rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente en op basis van de 'jongste tienjarige staatslening'. Hiervoor zijn de restschulden van alle beschikbare leningen vermenigvuldigd met beide rentepercentages.

In figuur 4.7.1 zijn van de beschikbare leninggegevens uit de jaarrekeningen de rentelasten zichtbaar per jaar van afsluiting. De totaalbedragen in deze figuur betreffen *alleen* leningen waarvoor een restschuld eind 2015 en/of eind 2014 beschikbaar is. De totalen zijn niet opgehoogd tot het populatietotaal uit de statistiek Zorginstellingen van het CBS. Zie daarvoor tabel 8.11.

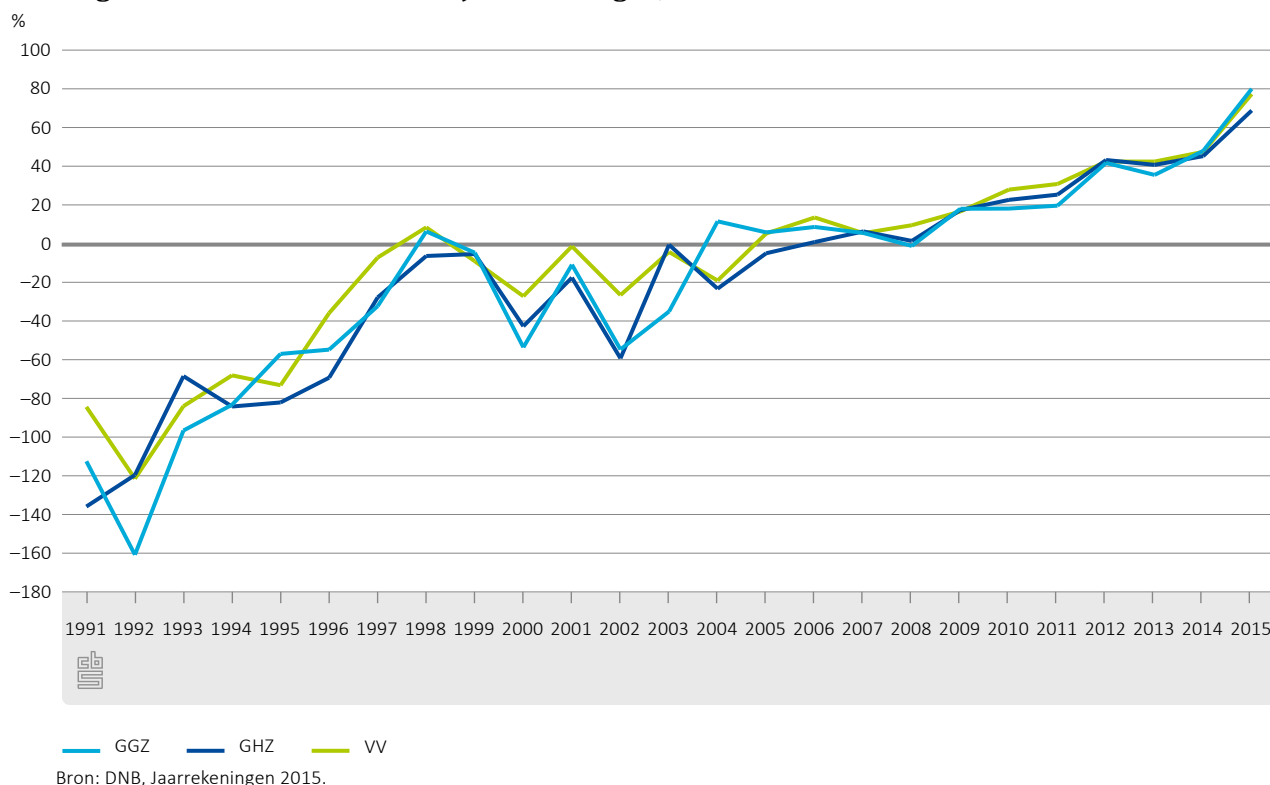
De getrokken lijn in figuur 4.7.1 geeft het procentuele verschil weer tussen berekende kosten op basis van de werkelijke rentepercentages uit de jaarrekeningen en op basis van de kapitaalmarktrente, ten opzichte van de berekende werkelijke rentelasten.

Zoals ook uit de figuren van paragraaf 4.3 naar voren komt verschillen de werkelijke rentepercentages en die van de 'jongste tienjarige staatslening' veel van elkaar in de jaren voor 1997. In de jaren na 1997 zijn die verschillen veel kleiner. Dit resulteert ook in een verschil in rentelasten. Dat verschil is vóór 1997 procentueel gezien veel groter dan voor de jaren na 1997 (met uitzondering van het jaar 2000). Vanaf 2007 loopt het verschil weer op.

De daling van de totale rentekosten in 2009 is het gevolg van een lagere omvang van in 2009 afgesloten leningen uit de beschikbare jaarrekeningen. Deze daling is vooral zichtbaar bij de GGZ, maar ook bij de GHZ en VV. Vanaf 2009 tot 2011 stijgen de totale rentekosten weer ieder jaar ten opzichte van het voorgaande jaar.

Voor de jaren na 2011 is weer een daling van de omvang van afgesloten leningen zichtbaar. In 2012 neemt de omvang bij de GGZ echter sterk toe, maar daalt in 2013 om daarna weer aanzienlijk te stijgen. Ook bij de GHZ en VV is in 2015 een flinke stijging van de omvang van afgesloten leningen zichtbaar.

4.7.2 Procentueel verschil berekende rentelasten (jaarrekening en jongste tienjarige staatslening) gedeeld door rentelasten uit jaarrekeningen, naar sector

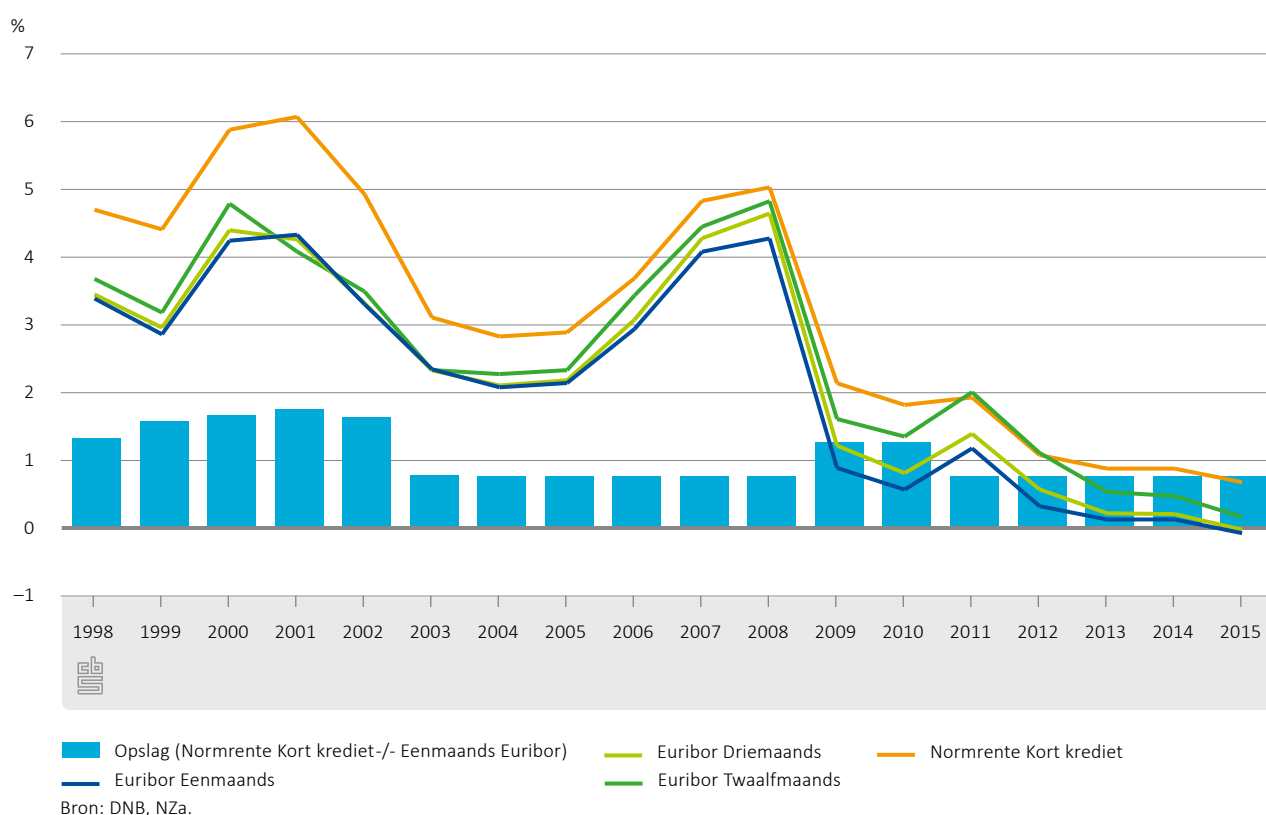
In de jaren tussen 1999 tot 2004 zien we een sterke schommeling van het procentuele verschil in rentekosten tussen –8 en –47 procent. Na 2004 zijn de rentelasten uit de jaarrekeningen ieder jaar hoger dan de rentelasten berekend met de kapitaalmarktrente.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2015 over de jaren 1991 tot en met 2015 zijn gelijk aan 278,5 miljoen euro voor WLZ-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Dat is hoger dan de berekende rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 228,7 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Sinds 2004 zijn de werkelijke rentelasten ieder jaar groter dan de rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Dit resulteert nu in totaal hogere werkelijke rentelasten over de afgelopen 25 jaar in vergelijking tot de rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente. Zie voor de berekende rentelasten per sector tabel 8.10.

De in figuur 4.7.1 getoonde lijn met het procentuele verschil tussen de rentelasten voor alle WLZ-concerns (in de steekproef), is in figuur 4.7.2 uitgesplitst naar sector.

5. Kort krediet

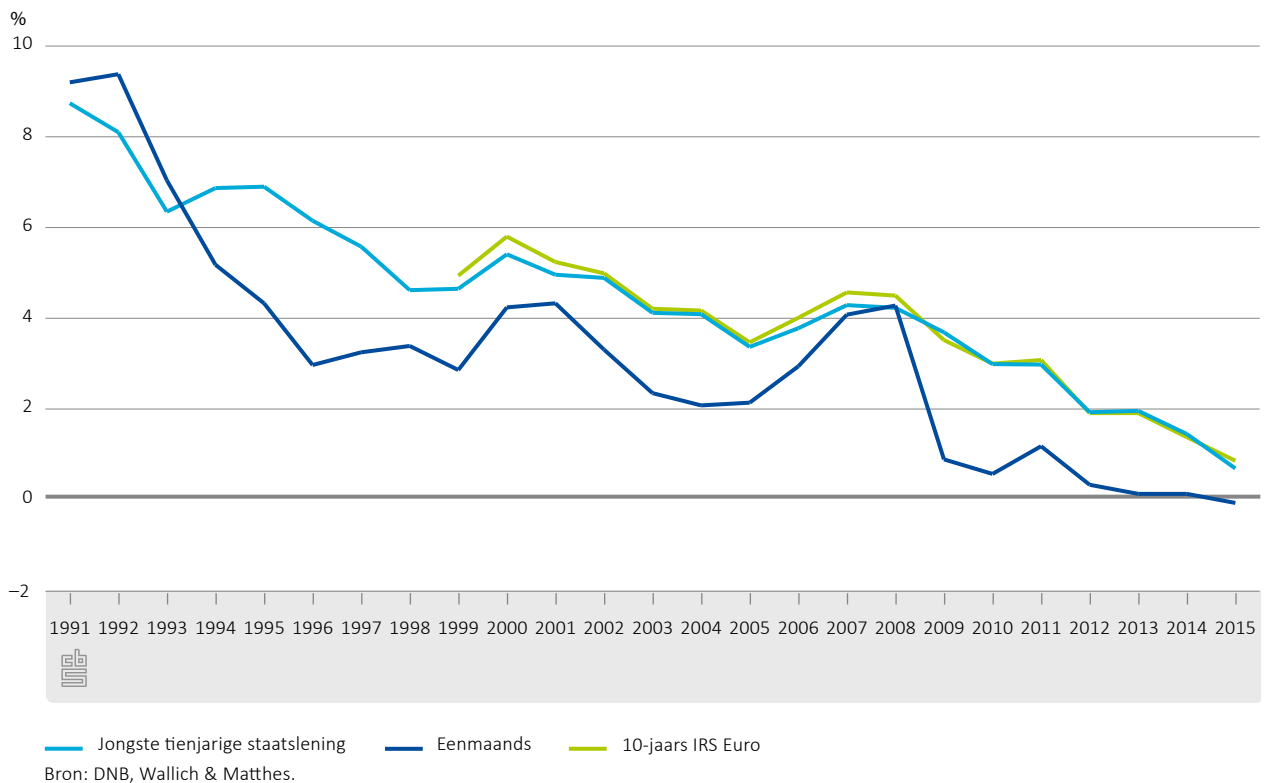
5.1 Geldmarktrente en normrente van de NZa voor kort krediet

De normrente van de NZa voor kort krediet wordt jaarlijks vastgesteld en gebruikt voor het berekenen van de aanvaardbare rentelasten van kort krediet. De normrente bestaat uit twee delen: de basisrente en een renteopslag. Met ingang van 2003 is de basisrente gelijk aan het jaargemiddelde van het Euribortarief voor 1 maand. Tot en met 2002 werd de basisrente door de NZa gebaseerd op het jaargemiddelde van de basisrente van de grote Nederlandse Handelsbanken. De renteopslag tot en met 2002 was 0,95% en van 2003 tot en met 2008 en 2011 tot en met 2015 is de renteopslag 0,75%. In 2009 en 2010 is de normrente met een extra opslag van 0,5% opgehoogd. Dit in verband met de kredietcrisis en de door kredietverschaffers gehanteerde liquiditeitstoelagen. (bron: NZa).

Bij vrijwel alle rentevoeten is zichtbaar dat deze in 2011 voor één jaar zijn toegenomen, maar daarna verder dalen.

5.2 Rente Euribor (tot 1999 Aibor) Eenmaands, Jongste tienjarige staatslening en 10-jaars IRS Euro

Uit figuur 5.2 blijkt dat de korte-termijnrente in de meeste jaren lager ligt dan de lange termijnrente.

6. Conclusies

Op basis van de overzichten van langlopende leningen uit de representatieve steekproef van jaarrekeningen 2015 is de ontwikkeling in de afgelopen twintig jaar geschetst van de werkelijke rentepercentages en rentelasten. Verder is het verschil bekeken tussen de werkelijke rente en de kapitaalmarktrente. De WLZ-concerns uit de steekproef hebben gezamenlijk 26,6 miljard euro aan totale bedrijfsopbrengsten en vertegenwoordigen 89% van de totale bedrijfsopbrengsten van alle WLZ-concerns.

De rentepercentages waarvoor zorgconcerns langlopende leningen afsluiten verschillen sterk. De spreiding van de rente is sinds de introductie van de rentenormering in 1996 minder groot.

Voor leningen afgesloten in 2015 was de rente behorende bij de 1e decielgroep 1,43 procent en die bij de 9e decielgroep 4,95 procent. Verder blijkt dat na een jarenlange daling van de afgesloten mediane rente, in 2015 een lichte stijging zichtbaar is.

Vanaf 1997 is het verschil tussen de mediaan van de afgesloten rente en de kapitaalmarktrente gering. Voor de jaren na 2002 wordt de afstand tussen de afgesloten rentepercentages en de kapitaalmarktrente steeds iets groter. Hierbij liggen de afgesloten rentepercentages boven de kapitaalmarktrente.

Tussen afgesloten rentepercentages en sector is geen duidelijk verband zichtbaar. Ook is er geen duidelijke relatie met de grootteklasse van de totale bedrijfsopbrengsten. Wel is zichtbaar dat voor een aantal jaren de kleine zorgconcerns, met bedrijfsopbrengsten kleiner dan 25 miljoen euro, leningen met iets hogere rentes hebben afgesloten dan de overige zorgconcerns.

In de uitkomsten van dit onderzoek lijkt de looptijd in jaren van de lening niet direct van invloed op het gerealiseerde rentepercentage. De kapitaalmarktrente in een bepaald jaar lijkt van grotere invloed. De gemiddelde rente van leningen met een looptijd van 5 tot 10 jaar bedraagt 3,2 procent voor WLZ-zorgconcerns (excl. Thuiszorg), terwijl bij leningen met een looptijd van 40 jaar of hoger de gemiddelde rente gelijk is aan 4,14 procent. Opvallend is dat de gemiddelde rente voor leningen met een looptijd minder dan 5 jaar relatief hoog is met een gemiddelde rente van 4,08 procent. Bij de sectoren GGZ, GHZ en VV en de WLZ als totaal stijgt veelal het rentepercentage mee met de lengte van de oorspronkelijke looptijd van de leningen.

Uit de regressie-analyse voor leningen afgesloten in 2015 afzonderlijk volgt dat significantie zichtbaar is bij Gehandicaptenzorg voor rentabiliteit. Voor solvabiliteit en weerstandsvermogen is er geen significant effect op de rente. Voor de analyse voor leningen afgesloten in zowel 2014 als 2015 is voor zowel solvabiliteit, weerstandsvermogen als rentabiliteit er geen significant effect op de rente zichtbaar.

De niet opgehoogde rentelasten van langlopende leningen op basis van de werkelijke rente uit de jaarrekeningen 2015 over de jaren 1991 tot en met 2015 zijn gelijk aan 278,5 miljoen euro voor WLZ-zorgconcerns (exclusief thuiszorginstellingen). Dat is hoger dan de berekende

rentelasten op basis van de kapitaalmarktrente, ter grootte van 228,7 miljoen euro. In het eerste rapport op basis van jaarrekeningen 2007 lagen de totale werkelijke rentelasten nog onder de totale rentelasten op basis van kapitaalmarktrente. Sinds 2004 zijn de werkelijke rentelasten ieder jaar groter dan de rentelasten op basis van kapitaalmarktrente.

Begrippen en afkortingen

ABR – Algemeen bedrijfsregister van het CBS, gebaseerd op het Handelsregister van de Kamers van Koophandel.

Aflossingsverplichtingen langlopende leningen – Totaal leningen met oorspronkelijke looptijd van meer dan één jaar, en een resterende looptijd van minder dan één jaar.

Afschrijvingen – De waardevermindering van duurzame productiemiddelen, zoals machines, gebouwen, vervoermiddelen en software, als gevolg van normale slijtage en voorzienbare economische veroudering.

Aibor – Voorloper van Euribor. Aibor was tot 1 januari 1999 de rente waartegen een aantal banken elkaar afrekenden.

AWBZ – Algemene Wet Bijzondere Zorgkosten – Tot 2015 de wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg aan mensen met een ernstige beperking door ouderdom, een chronische ziekte, een handicap of langdurige psychische problemen. Iedereen die in Nederland woonde of werkte was automatisch verzekerd voor deze zorg. Vanaf 1 januari 2015 is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten vervangen door de Wet Langdurige Zorg (WLZ)

Crediteuren – Openstaande rekeningen voor geleverde producten of diensten die nog betaald moeten worden door de zorginstelling.

Euribor – Euro Interbank Offered Rate. Euribor is het rentetarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekt. Binnen Euribor zijn er diverse rentetarieven, met verschillende looptijd. O.a. eenmaands, driemaands, twaalfmaands. (bron: HomeFinance.nl)

Financiële lasten – Rentelasten, de kosten van leningen, het verlies op deelnemingen en het verlies op beleggingen.

Financieringsoverschot – Schulden uit hoofde van financieringsoverschot. Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd 'financieringsoverschot'.

GGZ – Geestelijke gezondheidszorg (inclusief verslavingszorg): Psychiatrische ziekenhuizen, Riagg's, RIBW's en geïntegreerde instellingen.

GHZ – Gehandicaptenzorg: dagverblijven en tehuizen.

Geldmarktrente – Rente op leningen/beleggingen met een relatief korte looptijd (1 tot 12 maanden).

IRS – Interest Rate Swap, een ruiltransactie die geschiedt op een (internationale) financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen. Na het verstrijken van deze tijd worden ze weer teruggenomen, zodat bijvoorbeeld het koersrisico wordt uitgesloten en beide partijen kunnen profiteren van een comparatief voordeel dat een van de partijen geniet.

Jongste tienjarige staatslening – Volledige naam is 'kapitaalmarktrente van de jongste 10-jarige staatslening'. Dit is de gemiddelde kapitaalmarktrentevoet, afgemeten aan het rendement op de jongste tienjarige staatslening (bron: DNB).

Kapitaalmarkt – Onder de kapitaalmarkt wordt de markt verstaan waarop waardepapieren verhandeld worden met een looptijd van meer dan 1 jaar.

Kapitaalmarktrente – Lange rente.

Kapitaallasten – Som van de afschrijvingen, kosten van huur en lease van kapitaalgoederen en financiële lasten.

Kortlopende schulden – Verplichtingen die in het komende boekjaar moeten worden nagekomen (exclusief schulden uit hoofde van bekostiging).

Kortlopende schulden aan kredietinstellingen – Verplichtingen bij kredietinstellingen. Een kredietinstelling is een bedrijf met rechtspersoonlijkheid dat zich hoofdzakelijk bezig houdt met financiële bemiddeling, dat wil zeggen het aantrekken, omzetten en uitzetten van financiële middelen.

Langlopende schulden – Verplichtingen die voor een periode langer dan een jaar zijn aangegaan en waarvan de omvang vaststaat.

Nominale rente – De marktrente, die wordt gevormd door de reële rente en het verdisconteerde inflatiepercentage.

Normrente – Door de NZa vergoede rente aan zorginstellingen.

Overige bedrijfslasten – Totale bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en huur/lease kapitaalgoederen.

Reële rente – Rente gecorrigeerd voor de inflatie. (Reële rente = Nominale rente -/- inflatie).

SBI – StandaardBedrijfsIndeling – De SBI is gebaseerd op de indeling van de Europese Unie (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté Européenne, afgekort: NACE) en op die van de Verenigde Naties (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, afgekort: ISIC). Deze indelingen worden ongeveer eens in de 15 jaar geactualiseerd. De structuur van de SBI bestaat uit vijf cijfers, waarbij de eerste vier cijfers, op een aantal uitzonderingen na, gelijk zijn aan de NACE. Op het niveau van de afdelingen, aangegeven door twee cijfers, stemmen SBI en NACE overeen met de ISIC.

Schulden uit hoofde van bekostiging – Schulden uit hoofde van financieringsoverschot, transitieregeling medisch specialistische zorg, honorariumplafond en macrobeheers-instrument.

Het financieringsverschil is het geaccumuleerde verschil tussen het wettelijk vastgestelde jaarlijkse budget voor AWBZ- en Zvw-zorg en de daarop ontvangen vergoedingen. In het geval van een negatief financieringsverschil (oftewel meer ontvangen dan volgens het budget vastgesteld) is sprake van een schuld genaamd ‘financieringsoverschot’.

De schulden uit hoofde van de transitieregeling medisch specialistische zorg betreft het verschil tussen de gerealiseerde omzet uit prestatiebekostiging en de omzet die behaald zou zijn onder de oude bekostigingssystematiek.

Schulden uit hoofde van honorariumplafond. Voor de niet in loondienst werkzame medisch specialisten is m.i.v. 1 januari 2012 per ziekenhuis een zogenaamd honorariumplafond van kracht. Dit plafond stelt een maximum aan de door de vrijgevestigde medisch specialisten te ontvangen honoraria. Een eventuele overschrijding van dit plafond dient het ziekenhuis in te houden op de doorbetalingen aan de vrijgevestigde medisch specialisten en deze overmaat op beschikking van de NZa af te dragen aan het Zorgverzekeringsfonds.

Schulden uit hoofde van macrobeheersinstrument. Het macrobeheersinstrument wordt door de minister van VWS ingezet om overschrijdingen van het makro kader zorg terug te vorderen bij instellingen voor medisch specialistische zorg.

T–Thuiszorg – Onderdeel van SBI ‘Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT).

Totale bedrijfsopbrengsten – De opbrengsten uit de eigenlijke bedrijfsvoering, i.c. de verkopen van goederen en diensten, alsmede de waarde van voorraadmutaties, geactiveerde productie voor het eigen bedrijf, subsidies en schadeuitkeringen.

Totale bedrijfslasten – De kosten die zijn gemaakt om de bedrijfsopbrengsten te realiseren, te weten de inkoopwaarde van de omzet, de arbeidskosten, de afschrijvingen op vaste activa en de zogenaamde overige bedrijfskosten.

Voorzieningen – Onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang of het moment van afwikkeling onzeker is. Bijvoorbeeld onderhoudsvoorzieningen.

V&V – Verpleging en Verzorging. Onderdeel van SBI ‘Verpleging, Verzorging en Thuiszorg (VVT)’.

WLZ – Wet Langdurige Zorg - Wettelijke verzekering voor de kosten van langdurige zorg en verblijf voor kwetsbare ouderen en mensen met een beperking. Het gaat om personen die blijvend 24 uur per dag zorg in de nabijheid en/of permanent toezicht nodig hebben. De Wet langdurige zorg is op 1 januari 2015 ingegaan en vervangt de AWBZ.

Werkelijke rente – De rente die zorginstellingen werkelijk hebben betaald. Dit in tegenstelling tot de normrente.

ZKH – Ziekenhuizen - Academische, algemene en categorale ziekenhuizen en revalidatie-instellingen.

Zvw – Zorgverzekeringswet - Wet die een verplichte basisverzekering regelt voor kortdurende, op genezing gerichte zorg voor iedereen die rechtmatig in Nederland woont of hier loon- of inkomstenbelasting betaalt. Deze wet is op 1 januari 2006 in werking getreden en vervangt o.a. de Ziekenfondswet (ZFW).

Tabellenset

Tabellen bij hoofdstuk 3

8.1 Opbouw totaal balans passiva per sector

	ZKH		GGZ		GHZ		VV		T	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	mln euro									
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	7 135	7 817	1 599	1 654	2 811	2 961	4 843	5 067	297	199
Langlopende schulden	10 674	10 670	1 809	1 863	2 368	2 372	5 753	5 375	55	85
Kortlopende schulden (incl. schulden uit hoofde van bekostiging)	7 900	7 601	1 506	1 391	1 499	1 601	3 096	3 107	246	271
Kortlopende schulden	7 463	7 444	1 434	1 270	1 475	1 571	2 992	3 008	236	266
Schulden uit hoofde van bekostiging	437	193	72	99	23	30	104	97	10	5
Totaal passiva	25 709	26 088	4 914	4 908	6 678	6 934	13 692	13 554	598	555
	% aandeel									
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	28	30	33	34	42	43	35	37	50	36
Langlopende schulden	42	41	37	38	35	34	42	40	9	15
Kortlopende schulden (incl. schulden uit hoofde van bekostiging)	31	29	31	28	22	23	23	23	41	49
Kortlopende schulden	29	29	29	26	22	23	22	22	39	48
Schulden uit hoofde van bekostiging	2	1	1	2	0	0	1	1	2	1
Totaal passiva	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: CBS.

8.2 Opbouw kort- en langlopende schulden per sector

	ZKH		GGZ		GHZ		VV		T	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
	mln euro									
Langlopende schulden	10 674	10 670	1 809	1 863	2 368	2 372	5 753	5 375	55	85
Aflossingsverpl. langlopende leningen	844	833	114	133	165	149	374	468	5	7
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	771	334	366	96	41	14	45	171	1	18
Crediteuren	974	1 024	121	121	186	207	554	392	35	29
Overige kortlopende schulden	6 155	5 155	1 019	916	1 271	1 196	2 497	1 975	195	211
Totaal schulden	19 418	19 104	3 429	3 387	4 032	4 122	9 223	8 949	291	363
	% aandeel									
Langlopende schulden	55	56	53	55	59	58	62	60	19	23
Aflossingsverpl. langlopende leningen	4	4	3	4	4	4	4	5	2	2
Kortlopende schulden aan kredietinstellingen	4	2	11	3	1	0	0	2	0	5
Crediteuren	5	5	4	4	5	5	6	4	12	8
Overige kortlopende schulden	32	27	30	27	32	29	27	22	67	58
Totaal schulden	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: CBS.

8.3 Representativiteit onderzoek, naar sector en grootteklasse van totale bedrijfsopbrengsten, 2015

	Aantal zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen			
	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
	aantal		mln euro						
ZKH									
tot 25 mln	4	2	6	87	9	96	48	0	48
25 tot 50 mln	7	0	7	280	0	280	148	0	148
50 tot 100 mln	13	1	14	998	88	1 086	388	26	413
100 tot 150 mln	8	4	12	963	517	1 480	285	179	463
150 mln en meer	43	13	56	18 947	4 978	23 925	7 760	2 669	10 430
subtotaal	75	20	95	21 276	5 592	26 868	8 629	2 874	11 503
GGZ									
tot 25 mln	28	84	112	73	301	373	10	12	22
25 tot 50 mln	9	12	21	327	412	739	83	75	159
50 tot 100 mln	12	2	14	858	107	966	286	1	287
100 tot 150 mln	8	1	9	1 033	108	1 142	380	42	423
150 mln en meer	10	1	11	2 333	198	2 531	1 005	100	984
onbekend	0	1	1						
subtotaal	67	101	168	4 624	1 126	5 750	1 765	110	1 875
GHZ									
tot 25 mln	47	59	106	296	182	478	92	2	93
25 tot 50 mln	20	2	22	775	91	865	170	16	187
50 tot 100 mln	19	4	23	1 376	263	1 639	471	95	566
100 tot 150 mln	13	1	14	1 562	109	1 671	429	0	429
150 mln en meer	10	4	14	2 745	1 038	3 783	823	423	1 245
onbekend									
subtotaal	109	70	179	6 752	1 684	8 436	1 985	535	2 520

8.3 Representativiteit onderzoek, naar sector en grootteklasse van totale bedrijfsopbrengsten, 2015 (slot)

	Aantal zorgconcerns		Totaal bedrijfsopbrengsten			Totaal eindstand (restschuld) langlopende leningen			
	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal	Lening-gegevens uit Jaarrekening beschikbaar	Geen lening-gegevens beschikbaar	Totaal
VV									
tot 25 mln	117	89	206	1 217	539	1 756	721	31	752
25 tot 50 mln	49	7	56	1 782	242	2 024	822	126	948
50 tot 100 mln	46	6	52	3 081	404	3 485	1 318	171	1 489
100 tot 150 mln	26	4	30	3 180	489	3 669	1 371	155	1 526
150 mln en meer	11	5	16	2 499	1 619	4 118	427	700	1 127
onbekend									
subtotaal	249	111	360	11 759	3 293	15 052	4 659	1 184	5 842
T									
tot 25 mln	18	83	101	87	230	317	13	0	14
25 tot 50 mln	3	2	5	124	82	207	21	0	21
50 tot 100 mln	1	3	4	91	186	277	0	0	0
100 tot 150 mln	0	0	0						
150 mln en meer	1	1	2	296	308	604	57	0	57
onbekend									
subtotaal	23	89	112	598	806	1 405	91	0	92
Totaal WLZ (excl. ZKH en T)									
tot 25 mln	192	232	424	1 585	1 022	2 607	823	45	868
25 tot 50 mln	78	21	99	2 883	745	3 628	1 076	218	1 294
50 tot 100 mln	77	12	89	5 316	774	6 090	2 075	266	2 342
100 tot 150 mln	47	6	53	5 775	706	6 481	2 181	197	2 378
150 mln en meer	31	10	41	7 577	2 855	10 432	2 254	1 223	3 356
onbekend	0	1	1						
subtotaal	425	282	707	23 136	6 103	29 238	8 409	1 950	10 238
Totaal (incl. ZKH en T)									
tot 25 mln	214	317	531	1 759	1 261	3 020	884	46	930
25 tot 50 mln	88	23	111	3 288	828	4 116	1 245	219	1 463
50 tot 100 mln	91	16	107	6 405	1 048	7 453	2 463	292	2 755
100 tot 150 mln	55	10	65	6 738	1 223	7 961	2 465	376	2 841
150 mln en meer	75	24	99	26 820	8 141	34 961	10 072	3 893	13 843
onbekend	0	1	1						
Totaal	523	391	914	45 010	12 501	57 511	17 129	4 827	21 833

Bron: Jaarrekeningen 2015, CBS.

Tabellen bij hoofdstuk 4

8.4 Spreiding van rente uit jaarrekeningen 2015, WLZ-zorgconcerns (excl. T)

	Gemiddelde (Ongewogen)	1e deciel	2e deciel	Mediaan (5e deciel)	8e deciel	9e deciel	Maximum (10e deciel)	Interdeciel ¹⁾
	%							
1991	4,29	2,80	3,48	4,04	5,24	5,66	8,75	2,86
1992	3,43	2,40	2,67	3,15	4,30	4,79	5,65	2,39
1993	3,54	2,12	2,27	3,22	4,60	5,10	7,60	2,98
1994	3,66	1,69	2,06	3,85	4,59	6,00	7,90	4,31
1995	4,16	2,80	3,35	3,85	5,00	6,78	7,62	3,98
1996	4,56	2,90	3,78	4,23	6,55	6,93	7,35	4,03
1997	5,08	4,00	4,34	4,88	6,17	6,42	8,50	2,42
1998	4,79	3,21	4,15	4,82	5,73	6,29	7,21	3,08
1999	4,45	2,70	3,65	4,62	5,27	5,64	7,50	2,94
2000	4,07	2,45	3,00	3,89	5,75	6,14	7,00	3,69
2001	4,51	2,98	3,56	4,49	5,49	5,94	8,60	2,96
2002	3,60	2,05	2,73	3,32	4,90	5,38	6,25	3,33
2003	3,87	2,15	2,56	4,30	4,83	5,13	6,20	2,98
2004	3,80	2,00	2,42	4,10	4,58	4,84	8,60	2,84
2005	3,37	1,69	2,60	3,57	4,08	4,50	7,00	2,81
2006	4,15	3,43	3,75	4,17	4,54	4,86	6,50	1,43
2007	4,59	3,96	4,42	4,73	4,98	5,15	8,60	1,19
2008	4,36	2,61	3,33	4,63	5,09	5,52	8,10	2,91
2009	4,21	2,75	3,32	4,44	4,98	5,35	7,18	2,60
2010	3,81	2,72	3,09	3,87	4,53	4,86	6,50	2,14
2011	4,06	3,01	3,40	3,97	4,73	5,20	7,90	2,19
2012	3,44	2,00	2,61	3,17	4,41	4,95	9,38	2,95
2013	3,32	2,04	2,49	3,30	4,05	4,86	5,85	2,82
2014	2,89	1,42	1,71	2,78	3,80	4,15	8,30	2,73
2015	3,05	1,43	1,75	2,95	3,95	4,95	10,75	3,52
1991–2015	3,94	2,12	2,90	4,00	4,91	5,36	10,75	3,24
2006–2015	3,82	2,05	2,82	3,97	4,79	5,07	10,75	3,02
2011–2015	3,38	1,72	2,30	3,26	4,35	4,94	10,75	3,22

Bron: jaarrekeningen 2015.

¹⁾ Interdeciel = verschil tussen 1e en 9e deciel.

8.5 Kapitaalmarktrente: korte, middellange, jongste tienjarige staatslening en 10 jaar Euro Interest Rate Swap (IRS)

	Kort (3–5 jaar)	Middellang (5–8 jaar)	Jongste tienjarige	IRS 10 jaar Euro
	%			
1991	8,91	8,79	8,74	
1992	8,22	8,12	8,10	
1993	6,01	6,21	6,35	
1994	6,31	6,66	6,87	
1995	5,97	6,48	6,90	
1996	4,84	5,63	6,15	
1997	4,58	5,15	5,58	
1998	4,16	4,41	4,62	
1999	3,89	4,32	4,65	4,94
2000	5,11	5,30	5,41	5,80
2001	4,44	4,70	4,96	5,24
2002	4,23	4,60	4,89	4,99
2003	3,15	3,64	4,12	4,21

8.5 Kapitaalmarktrente: korte, middellange, jongste tienjarige staatslening en 10 jaar Euro Interest Rate Swap (IRS) (slot)

	Kort (3–5 jaar)	Middellang (5–8 jaar)	Jongste tienjarige	IRS 10 jaar Euro
	%			
2004			4,09	4,17
2005			3,37	3,47
2006			3,78	4,01
2007			4,29	4,57
2008			4,23	4,50
2009			3,69	3,52
2010			2,99	3,00
2011			2,98	3,08
2012			1,93	1,91
2013			1,96	1,91
2014			1,45	1,38
2015			0,69	0,86

Bron: DNB, Wallich & Matthes.

8.6 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2015 naar sector en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staats lening	Gemiddelde (ongewogen) rente						Totaal aantal leningen					
		ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)
	%	aantal											
1991	8,74	3,91		4,20	3,77	4,73	3,89	12	-	7	9	12	33
1992	8,10	4,04	3,34	3,20	3,45	3,75	4,31	12	1	11	9	7	32
1993	6,35	3,15		2,85	3,65	3,90	3,57	9	-	12	10	20	36
1994	6,87	2,79	2,89	3,90	3,09	4,00	3,80	9	1	8	21	29	59
1995	6,90	4,58	4,00	4,71	3,65	4,38	4,06	8	1	8	16	18	121
1996	6,15	4,44	4,30	3,82	4,11	4,94	4,48	14	1	7	24	43	59
1997	5,58	5,11	6,06	4,39	4,69	5,41	4,66	13	3	11	25	53	101
1998	4,62	4,54	5,32	4,88	4,42	4,87	5,01	26	4	9	18	74	121
1999	4,65	4,23		3,95	4,67	4,46	4,81	16	-	9	19	67	123
2000	5,41	3,60		3,25	3,58	4,52	4,59	14	-	12	16	40	106
2001	4,96	4,13		4,38	4,17	4,86	4,29	47	-	22	36	43	84
2002	4,89	3,93	3,13	3,27	3,06	3,92	4,52	28	2	6	28	54	114
2003	4,12	3,18	5,12	3,27	3,94	4,02	3,87	54	4	27	36	91	117
2004	4,09	3,37	4,78	4,77	3,49	3,76	3,86	57	1	14	37	66	195
2005	3,37	3,15	5,99	3,63	3,11	3,40	3,92	64	3	27	36	94	198
2006	3,78	4,06		4,07	4,01	4,22	3,73	80	-	13	45	101	188
2007	4,29	4,54	7,05	4,72	4,58	4,58	4,07	49	3	17	50	99	186
2008	4,23	4,49	5,11	4,60	4,05	4,38	4,55	44	3	31	30	87	196
2009	3,69	4,40		3,95	4,21	4,26	4,52	57	-	18	28	77	178
2010	2,99	3,83	3,95	3,65	3,90	3,82	4,27	76	3	22	23	99	146
2011	2,98	4,17	4,00	3,64	3,91	4,22	3,88	80	1	23	36	95	174
2012	1,93	3,70	6,08	3,52	3,33	3,43	4,08	50	5	42	31	70	208
2013	1,96	3,53	4,50	2,98	3,31	3,40	3,51	65	6	19	37	79	177
2014	1,45	3,22	5,95	2,77	3,13	2,85	3,25	71	1	18	24	80	145
2015	0,69	2,89	4,73	3,47	3,11	2,89	2,65	70	7	26	38	79	147
1991–2015	4,51	3,79	5,05	3,78	3,79	4,05	3,94	1 025	50	419	682	1 577	3 244
2006–2015	2,80	3,84	5,13	3,74	3,80	3,85	3,82	642	29	229	342	866	1 745
2011–2015	1,80	3,51	5,02	3,35	3,37	3,39	3,38	336	20	128	166	403	851

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015.

8.6 Gemiddelde gewogen rente uit jaarrekeningen 2015 naar sector en kapitaalmarktrente (slot)

Gemiddelde rente (gewogen naar restschuld)							
	Jongste tienjarige staats lening	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)
	%						
1991	8,74	3,76		4,18	3,71	4,74	4,33
1992	8,10	3,79	3,34	3,07	3,75	3,66	3,39
1993	6,35	3,02		3,24	3,79	3,42	3,44
1994	6,87	2,55	2,89	3,79	3,62	4,09	3,81
1995	6,90	4,75	4,00	4,68	3,85	4,04	4,13
1996	6,15	4,74	4,30	3,92	3,60	4,50	4,15
1997	5,58	4,97	6,42	4,18	4,35	5,19	4,89
1998	4,62	4,72	5,39	4,93	4,31	5,09	4,96
1999	4,65	4,55		4,44	4,39	4,25	4,30
2000	5,41	2,79		3,53	3,74	4,28	4,05
2001	4,96	4,16		4,28	4,15	4,89	4,43
2002	4,89	3,70	3,09	3,17	2,86	3,82	3,56
2003	4,12	3,81	4,84	3,08	4,04	4,03	3,83
2004	4,09	3,88	4,78	4,67	3,33	3,54	3,75
2005	3,37	3,07	4,30	3,51	3,13	3,10	3,18
2006	3,78	4,10		4,14	3,81	4,32	4,19
2007	4,29	4,49	6,13	4,55	4,55	4,53	4,54
2008	4,23	4,39	4,80	4,19	4,28	4,67	4,47
2009	3,69	4,72		4,75	4,47	4,49	4,54
2010	2,99	3,59	2,90	3,65	4,04	4,17	4,07
2011	2,98	4,77	4,00	3,74	4,00	4,32	4,13
2012	1,93	3,91	5,92	3,31	3,44	3,31	3,33
2013	1,96	3,38	3,71	3,01	3,51	3,42	3,40
2014	1,45	3,17	5,95	2,78	2,65	2,74	2,73
2015	0,69	2,59	3,17	3,07	1,93	2,71	2,64
1991–2015	4,51	3,91	4,11	3,68	3,59	3,86	3,77
2006–2015	2,80	3,95	3,89	3,62	3,56	3,81	3,72
2011–2015	1,80	3,76	3,21	3,25	3,16	3,36	3,29

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015.

8.7 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 naar sector en kapitaalmarktrente

	Mediane rente							Totaal aantal leningen						
	Jongste tienjarige staats lening													
		ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)	
	%							aantal						
1991	8,74	3,72		3,82	3,73	4,39	4,12	12	-	7	9	12	27	
1992	8,10	3,77	3,34	2,78	3,20	3,88	3,15	12	1	11	9	7	25	
1993	6,35	2,54		2,48	3,52	3,44	3,31	9	-	12	10	20	40	
1994	6,87	3,03	2,89	3,83	2,85	3,89	3,85	9	1	8	21	29	55	
1995	6,90	4,11	4,00	4,18	3,81	3,80	3,85	8	1	8	16	18	39	
1996	6,15	4,06	4,30	3,95	4,03	4,60	4,24	14	1	7	24	43	73	
1997	5,58	4,86	5,90	4,32	4,65	5,10	4,89	13	3	11	25	53	88	
1998	4,62	4,69	5,26	4,66	4,58	4,98	4,82	26	4	9	18	74	101	
1999	4,65	4,84		4,39	4,79	4,63	4,63	16	-	9	19	67	93	
2000	5,41	3,67		3,17	3,74	4,49	3,89	14	-	12	16	40	68	

8.7 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 naar sector en kapitaalmarktrente (slot)

	Jongste tienjarige staats lening	Mediane rente						Totaal aantal leningen					
		ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)	ZKH	T	GGZ	GHZ	VV	Tot WLZ (excl. ZKH en T)
	%	aantal											
2001	4,96	4,27		4,23	4,06	5,29	4,51	47	-	22	36	43	96
2002	4,89	4,32	3,13	3,44	3,08	3,72	3,32	28	2	6	28	54	87
2003	4,12	3,01	5,13	3,40	4,14	4,38	4,30	54	4	27	36	91	148
2004	4,09	3,99	4,78	4,28	3,89	4,12	4,10	57	1	14	37	66	111
2005	3,37	3,46	5,67	3,54	3,49	3,61	3,57	64	3	27	36	94	150
2006	3,78	4,12		4,14	4,06	4,28	4,18	80	-	13	45	101	154
2007	4,29	4,59	5,58	4,73	4,69	4,75	4,73	49	3	17	50	99	163
2008	4,23	4,75	5,27	4,68	4,51	4,67	4,62	44	3	31	30	87	137
2009	3,69	4,55		4,67	4,30	4,45	4,45	57	-	18	28	77	118
2010	2,99	3,74	4,00	3,57	3,94	3,88	3,87	76	3	22	23	99	136
2011	2,98	4,25	4,00	3,73	3,84	4,00	4,00	80	1	23	36	95	142
2012	1,93	3,59	4,60	3,25	3,13	3,17	3,19	50	5	42	31	70	130
2013	1,96	3,25	3,95	2,85	3,36	3,30	3,31	65	6	19	37	79	127
2014	1,45	3,00	5,95	2,42	2,72	2,88	2,78	71	1	18	24	80	112
2015	0,69	2,89	3,25	3,02	2,97	2,87	2,95	70	7	26	38	79	127
1991–2015	4,51	3,94	4,79	3,76	3,92	4,19	4,00	1 025	50	419	682	1 577	2 678
2006–2015	2,80	4,00	4,60	3,70	3,91	4,00	3,97	642	29	229	342	866	1 437
2011–2015	1,80	3,34	4,50	3,19	3,30	3,30	3,26	336	20	128	166	403	697

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015.

8.8 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2015 naar grootteklasse bedrijfsopbrengsten, WLZ-concerns (excl. T) en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde (ongewogen) rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1991	8,74	4,05	3,34	4,56	3,95	4,56
1992	8,10	3,40	3,43	3,18	4,01	3,33
1993	6,35	2,84	2,27	3,34	3,59	4,13
1994	6,87	4,46	4,11	3,59	3,00	3,75
1995	6,90	4,57	3,80	4,04	4,81	3,73
1996	6,15	3,43	4,54	5,02	4,70	4,43
1997	5,58	6,06	5,05	4,83	4,94	5,13
1998	4,62	4,78	5,01	4,51	4,93	4,85
1999	4,65	3,33	5,17	4,43	4,53	4,63
2000	5,41	4,67	3,27	4,32	3,97	3,60
2001	4,96	5,09	4,54	4,71	4,66	3,95
2002	4,89	4,14	3,11	3,61	3,72	3,21
2003	4,12	4,60	3,81	3,87	3,96	3,62
2004	4,09	4,16	3,87	3,91	3,38	3,61
2005	3,37	3,80	3,18	3,06	3,71	3,08
2006	3,78	4,16	4,21	4,33	4,04	3,94
2007	4,29	4,90	4,61	4,66	4,49	4,42
2008	4,23	4,53	4,38	4,26	4,63	3,97
2009	3,69	4,52	4,02	3,88	4,60	3,91
2010	2,99	4,08	3,37	3,80	4,08	3,85

8.8 Gemiddelde (ongewogen) rente uit jaarrekeningen 2015 naar grootteklasse bedrijfsopbrengsten, WLZ-concerns (excl. T) en kapitaalmarktrente (slot)

	Jongste tienjarige staatslening	Gemiddelde (ongewogen) rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
2011	2,98	4,06	4,37	4,04	3,78	4,04
2012	1,93	4,02	3,49	2,97	3,50	3,43
2013	1,96	3,85	3,07	3,14	3,19	3,09
2014	1,45	4,13	2,78	1,89	2,71	2,73
2015	0,69	3,76	2,40	2,87	2,57	2,54
1991-2015	4,51	4,24	3,89	3,83	3,97	3,80
2006-2015	2,80	4,17	3,74	3,65	3,84	3,68
2011-2015	1,80	3,92	3,36	3,14	3,22	3,22

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015, CBS.

8.9 Mediane rente uit jaarrekeningen 2015 naar grootteklasse bedrijfsopbrengsten, WLZ-concerns (excl. T) en kapitaalmarktrente

	Jongste tienjarige staatslening	Mediane rente naar grootteklasse totaal bedrijfsopbrengsten				
		tot 25 mln	25 tot 50 mln	50 tot 100 mln	100 tot 150 mln	150 mln en meer
	%					
1991	8,74	3,95	3,34	4,61	3,77	4,68
1992	8,10	3,40	3,75	3,10	4,02	2,98
1993	6,35	2,84	2,27	3,29	3,08	3,82
1994	6,87	4,20	3,89	4,26	2,67	3,84
1995	6,90	3,99	3,45	3,76	4,28	3,85
1996	6,15	4,18	4,10	4,60	4,31	4,19
1997	5,58	6,12	4,90	4,85	4,66	5,09
1998	4,62	4,95	5,15	4,72	4,96	4,53
1999	4,65	3,22	4,96	4,73	4,62	5,00
2000	5,41	5,05	3,15	4,00	3,82	3,64
2001	4,96	5,13	4,99	4,94	4,85	3,88
2002	4,89	4,50	3,37	3,20	3,60	3,30
2003	4,12	4,74	3,68	4,33	4,36	3,83
2004	4,09	4,29	4,23	4,00	3,87	4,09
2005	3,37	4,01	3,62	3,44	3,75	3,40
2006	3,78	4,11	4,27	4,26	4,18	4,08
2007	4,29	4,93	4,72	4,77	4,70	4,66
2008	4,23	5,00	4,65	4,76	4,64	4,52
2009	3,69	4,51	4,19	4,13	4,68	4,53
2010	2,99	4,26	3,44	3,60	3,97	3,96
2011	2,98	4,40	4,02	3,85	3,85	4,00
2012	1,93	4,00	3,17	2,80	3,20	3,25
2013	1,96	4,00	3,00	3,18	3,26	3,18
2014	1,45	3,31	2,95	1,86	2,50	2,38
2015	0,69	3,55	2,80	2,44	2,67	2,95
1991-2015	4,51	4,26	4,00	3,92	4,07	3,93
2006-2015	2,80	4,11	3,91	3,77	4,00	3,89
2011-2015	1,80	3,82	3,25	3,00	3,17	3,22

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015, CBS.

8.10 Rentelasten naar sector (rente uit jaarrekening en kapitaalmarktrente) (onopgehoogd, alleen op basis van beschikbare detailinformatie leningen)¹⁾

	Restschuld eind 2015			Rentepercentage			Rentelasten						
				Gemiddelde uit jaarrekening			Jongste tien- jarige- staats- lening	Jaarrekening		Kapitaalmarktrente			
	GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV		GGZ	GHZ	VV	GGZ	GHZ	VV
	mln euro			%				mln euro					
1991	4	2	5	4,20	3,77	4,73	8,74	0,2	0,1	0,3	0,5	0,2	0,5
1992	12	5	7	3,20	3,45	3,75	8,10	0,4	0,2	0,3	1,0	0,4	0,6
1993	8	5	17	2,85	3,65	3,90	6,35	0,3	0,2	0,6	0,5	0,4	1,1
1994	12	26	19	3,90	3,09	3,96	6,87	0,5	1,3	0,8	0,9	2,3	1,4
1995	6	8	10	4,71	3,65	4,38	6,90	0,5	0,5	0,5	0,7	0,9	0,8
1996	18	17	39	3,82	4,11	4,94	6,15	0,9	0,6	1,8	1,4	1,1	2,5
1997	11	12	49	4,39	4,69	5,41	5,58	0,5	0,6	2,7	0,7	0,7	2,8
1998	7	15	83	4,88	4,42	4,87	4,62	0,4	0,8	4,1	0,4	0,8	3,8
1999	11	13	66	3,95	4,67	4,46	4,65	0,5	0,6	3,1	0,5	0,6	3,4
2000	10	18	48	3,25	3,58	4,52	5,41	0,4	0,7	2,2	0,6	1,0	2,7
2001	71	39	49	4,38	4,17	4,86	4,96	4,6	1,8	2,7	5,1	2,1	2,7
2002	9	25	80	3,27	3,06	3,92	4,89	0,3	1,2	3,3	0,5	2,0	4,1
2003	42	36	121	3,27	3,94	4,02	4,12	1,4	1,8	4,8	1,8	1,8	5,0
2004	34	26	99	4,77	3,48	3,76	4,09	1,8	0,9	3,9	1,6	1,2	4,7
2005	43	52	139	3,63	3,11	3,40	3,37	2,1	2,0	6,8	2,0	2,1	6,4
2006	45	77	228	4,07	4,01	4,22	3,78	2,0	3,0	9,2	1,8	3,0	8,0
2007	105	121	259	4,72	4,58	4,58	4,29	5,0	6,0	12,7	4,7	5,6	12,0
2008	129	56	246	4,60	4,05	4,38	4,23	5,7	2,7	11,9	5,7	2,6	10,8
2009	72	67	217	3,95	4,21	4,26	3,69	3,9	3,1	10,8	3,2	2,6	9,0
2010	92	105	400	3,65	3,90	3,82	2,99	3,5	4,6	17,5	2,9	3,6	12,6
2011	128	177	390	3,64	3,91	4,22	2,98	5,9	7,3	17,3	4,8	5,5	12,0
2012	291	140	347	3,52	3,33	3,43	1,93	10,5	5,1	12,0	6,1	2,9	6,9
2013	59	164	441	2,98	3,31	3,40	1,96	1,9	5,9	15,6	1,2	3,5	9,0
2014	59	85	289	2,77	3,13	2,85	1,45	1,7	2,3	7,9	0,9	1,3	4,1
2015	208	160	312	3,47	3,11	2,87	0,69	6,3	3,1	8,3	1,3	1,0	1,9

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015, CBS.

¹⁾ De leningen waarvan zowel Restschuld 2014 als Restschuld 2015 ontbreken zijn in deze tabel niet meegenomen.

8.11 Afleiding rentelasten voor totale populatie op basis van detailinformatie leningen uit jaarrekeningen, 2015

	GGZ		GHZ		VV	
	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾	Jaarrekening ¹⁾	Totale populatie CBS-statistiek ²⁾
	mln euro					
Restschuld 2015	1 621	1 996	1 554	2 520	4 350	5 842
Rentelasten uit jaarrekening 2015	74	88	78	99	217	251

Bron: DNB, Jaarrekeningen 2015, CBS.

¹⁾ Onopgehoogd.

²⁾ Opgehoogd.

Tabellen bij hoofdstuk 5

8.12 Vergelijking Euribor en normrente van de NZa

	Euribor			Normrente NZa	Normrente kort krediet -/Enmaands Euribor
	Eenmaands	Driemaands	Twaalfmaands	Kort krediet	
	%				
1999	2,86	2,96	3,18	4,41	1,55
2000	4,24	4,40	4,79	5,88	1,64
2001	4,33	4,26	4,08	6,07	1,74
2002	3,31	3,32	3,49	4,93	1,62
2003	2,35	2,33	2,33	3,11	0,76
2004	2,08	2,11	2,28	2,83	0,75
2005	2,14	2,18	2,33	2,89	0,75
2006	2,94	3,08	3,44	3,69	0,75
2007	4,08	4,28	4,45	4,83	0,75
2008	4,28	4,64	4,83	5,03	0,75
2009	0,89	1,22	1,61	2,14	1,25
2010	0,57	0,81	1,35	1,82	1,25
2011	1,18	1,39	2,01	1,93	0,75
2012	0,33	0,57	1,11	1,08	0,75
2013	0,13	0,22	0,54	0,88	0,75
2014	0,13	0,21	0,48	0,88	0,75
2015	0,07-	0,02-	0,17	0,68	0,75

Bron: DNB, NZa.

8.13 Vergelijking euribor, jongste tienjarige staatslening en 10 jaars IRS Euro

	Euribor (tot 1999 Aibor) Eenmaands	Jongste tienjarige staatslening	Vershil	10 jaars IRS Euro	Vershil
	%		procentpunt	%	procentpunt
1990	8,50	8,92	0,42		
1991	9,20	8,74	-0,46		
1992	9,38	8,10	-1,28		
1993	7,04	6,35	-0,69		
1994	5,18	6,87	1,69		
1995	4,33	6,90	2,57		
1996	2,97	6,15	3,18		
1997	3,25	5,58	2,33		
1998	3,39	4,62	1,23		
1999	2,86	4,65	1,79	4,94	2,08
2000	4,24	5,41	1,17	5,80	1,56
2001	4,33	4,96	0,63	5,24	0,91
2002	3,31	4,89	1,58	4,99	1,68
2003	2,35	4,12	1,77	4,21	1,86
2004	2,08	4,09	2,01	4,17	2,09
2005	2,14	3,37	1,23	3,47	1,33
2006	2,94	3,78	0,84	4,01	1,07
2007	4,08	4,29	0,21	4,57	0,49
2008	4,28	4,23	-0,05	4,50	0,22
2009	0,89	3,69	2,79	3,52	2,63
2010	0,57	2,99	2,41	3,00	2,43
2011	1,18	2,98	1,80	3,08	1,90
2012	0,33	1,93	1,60	1,91	1,58
2013	0,13	1,96	1,83	1,91	1,78
2014	0,13	1,45	1,32	1,38	1,25

Bron: DNB, Wallich & Matthes.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15–2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.